

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Din sbuciumările intelectualu- lui nostru.

— Cu prilejul reprezentațiilor de operă
la Sibiu. —

De Octavian Goga.

Paris, 29 Maiu.

Știrea lansată de ziare că „Reuniunea de cântări din Sibiu” va reprezenta în curând două opere a trezit de sigur o mare bucurie în lumea noastră iubitoare de muzică și dornică de progres. A trecut, mi se pare, un deceniu și mai bine, de când la Brașov iubitul maestru Dima a dat cu concursul artistului Dumitru Popovici „O noapte în Granada”, și de atunci până astăzi în Ardealul nostru, alături de plânsul potolit al doinei strămoșești, nu s'au cântat decât pe ici pe colo pe la câte un concert arii mai ușoare din repertoriul occidental. Atât și nimic mai mult. E justificată pe deplin deci senzația de bucurie trezită de neașteptata noutate muzicală, care în împrejurările noastre de viață patriarhală ia astfel proporțiile unui eveniment cultural și sunt încredințat că bunul nostru public va face în aceste zile un adevărat pelerinaj la Sibiu să-și mângâie sufletul cu melodia fermecătoare a Sicilianeii lui Mascagni...

Pentru puținii observatori mai adânci ai năzuințelor noastre culturale însă, pentru acei cari urmăresc cu oarecare atențiune curentele de gândire din străinătate și caută un locșor și pe seama noastră în frământarea uriașă a vieții moderne, pentru aceste suflete sensitive și îndurerate vestea dela Sibiu va fi în același timp și prilejul unei serii întregi de reflecții pline de amărăciune. Iată, își vor zice dânsii, au trebuit să treacă zece ani, ca un popor de patru milioane, așezat aici în mijlocul Europei, să se împărtășească de-o atribuțiune elementară a vieții culturale din apus. Un neam întreg cu o istorie de un mileniu, cu un vast teritoriu locuit din vremuri pierdute în umbră, cu nenumărate izbucniri de forțe pe toate terenele își duce viața în împrejurări atât de vitrege, încât cu toate stăruințele lui multiple nu ajunge decât din zece în zece ani la o binefacere culturală pe care o primește zilnic oricare orașel provincial din Germania. Ce stranie impresie ar produce știrea asta în mintea unui burghez din Berlin și mă gândesc cât de ciudat m'ar privi aici pe malul Senei tovarășii de pension când le-aș spune că fac parte dintr'un popor, care dela existența lui până astăzi, n'a ascultat decât în vre-o trei rânduri niște reprezentații de diletanți, cari au dat exact trei opere în ultimii treizeci de ani. Și ca ironia să fie și mai amară, această poveste tristă trebuie să se desfășure tocmai acum, când civilizația mondială serbează centenarul lui Richard Wagner, când la Bayreuth se trimit cununi de flori din cele cinci continente și la Paris dușmanii cei mai aprigi ai teutonilor

biruitori năpădesc Opera mare să asculte cu pietate acordurile grave din Tristan și Isolda...

Reflecții de acest fel îți stărnesc o vâltoare întreagă de impresii și-ți așează stările tale de-acasă în perspectiva unei analize chinuitoare. Inregistrezi pe rând diferitele manifestații de viață culturală din occident, aluneci cu gândul de-asupra atâtor culmi de civilizație umană și te întorci apoi la casa ta. Nu-mi pot închipui un calvar intelectual mai sguđuitor, decât pribegia asta a minții. Pe urma ei se nasc probleme grave de conștiință, adânci perturbații de ordin moral, clipe de îndoială și durere. Ți se pune în față legătura fatală a sorții tale cu soartea neamului din care faci parte și vezi tot mai bine cum orice tragedie individuală își găsește rădăcinile în tragedia mare a milioanei din jur. Înțelegi cu încetul tot mai limpede cât de puternică e rețeaua ascunsă cu care te împrejmuie societatea și cât de greu e uneori balastul ei pentru impulsurile tale individuale. Simți cum la tot pasul se deschide par'că o prăpastie între tine și mediu, cum credințele din sufletul tău au apucat pe un alt drum, cum începi să te închini la alte altare și cum îți făurești idealuri neînțelese de cei din jurul tău...

La noi în Ardeal se petrece astăzi o diferențiere socială, care în urma stărilor ei excepționale e tocmai pe drumul fatal de-a deschide astfel de prăpastii între singuraticii cari se împărtășesc oare-cum de-o cultură mai superioară și mediul rudimentar unde se întorc apoi, ca să trăiască o viață întreagă. Poate tocmai starea aceasta explică o mulțime de fenomene de dezechilibru sufletesc în societatea noastră, atâtea situații de desorientare culturală, atâtea cazuri penibile de deserțiune politică.

În împrejurările de astăzi intelectualul nostru nu-și găsește locul potrivit exigențelor lui la el acasă. Societatea primitivă, relațiile culturale la nivel coborât, orizonturile înguste îi provoacă la tot pasul nemulțumiri morale, ca să nu zic repulsiuni estetice și-l fac să se simtă sufletește într'un exil. Cu cât are mai mult avânt și-l chiamă culmi mai înalte, cu atât e mai singur și mai chinuit în atmosfera asta mocnită. Viața doar' nu e determinată numai de rosturile ei materiale și cu cât faci un pas mai departe pe scara inteligenței omenesti, cu atât crește și cercul preocupărilor tale de ordin intelectual. Ei bine, gândiți-vă câteva momente la cariera sufletească a unui asemenea cărturar, care din liniștea calmă a ogrăzii țărănești a ieșit, ca pas de pas să treacă prin galeria nesfârșită a civilizației universale... Câte perspective nouă se deschid în fața acestui călător nou venit, câte radiațiuni orbitoare îl fac să-și frece ochii pe bietul tînăr rătăcit din infundăturile Carpaților, în goana lui spre lumină. De câte ori nu se poticnește, adeseori cade, sau se pierde în vârtejul amețitor al acestui caleidoscop bizar. Din calea asta el a cules

îndemnuri nouă, a primit îndrumări necunoscute, trebuințe sufletești schimbate, răsărite dintr'un alt mediu și din condiții de viață cu totul deosebite. Dacă a fost o inteligență mai vie și l-a gonit foamea științei care împinge adese pe câte un astfel de *Homo novus*, atunci după o muncă îndelungată el a ajuns cu mintea în matca problemelor actuale ale vieții moderne, a devenit, cum s'ar zice, un intelectual cu toate calitățile și, poate, defectele tagmei lui din țările culte. Așa schimbat, frământat de teorii, rafinat uneori, bun prieten al atâtor aspecte de cultură omenescă, înamorat de tablourile lui Rembrandt și de operele lui Puccini, ori împrietenit cu microscopul unui laborator de chimie, așa se găsește el în momentul când ultima rată de bursă îl chiamă din nou în satul, sau în orașelul lui din Ardeal. Știm cu toții la ce-l chiamă: la negațiunea absolută a tuturor înfățișărilor de civilizație umană, la pământul negru pe care și astăzi îl mai scurmă pe-alocurea pluguri de lemn, la glia vergură de orice atingere a progresului...

E atât de tristă de-aci înainte rătăcirea unui astfel de Robinzon o viață întreagă, lipsit de obicei și de consolațiile tovarășului Vineri... În adâncul sufletului el simte arzând infuziunea de otravă a zilelor petrecute la lumina focului care strălucește în depărtări, simte microbul civilizației care-i provoacă friguri și ameteți, nostalgii morbide și doruri cari au să-i amărăscă traiul... Dacă va fi un temperament de erou, sufletul lui va clocoti vecinic de deslănțuirile revoltei, va împărți lovituri ori săgeți otrăvite de ironie, se va pulveriza așa toată energia lui, va striga în dreapta și stânga, va infunda închisorile unguerești și se va sbate neconținut până îl vor frânge mizeriile unei vieți de lipsuri materiale și de sărăcie intelectuală...

Dacă va fi un filosof, stoic sau cinic, se va resemna, se va retrage încetul cu încetul în căsuța de melc a unui egoism căldicel, — acolo în cancelaria lui unde își mozolește resturile învechite ale doctrinelor dela școală, — își va făuri anumite precepte de târguială cu împrejurările, isvorite dintr'o concepție înăcrîtă a zădărniceii omenesti, o va duce așa ursuz și plictisit și, poate, la sfârșitul vieții va face un testament pe seama tinerilor, cari vor avea să urmeze școala de meserii...

De obicei însă societatea nu e alcătuită nici din filosofi, nici din eroi, ci din oameni robiți de patimi și de slăbiciuni. De aceia povestea intelectualului nostru staționar e mai simplă, mai vulgară, mai jalnică. Întors acasă el are să piardă cu încetul impulsurile mai superioare ale condițiilor lui de viață anterioară, ne mai având însă puțința de-a-și reîntegra concepția de viață în atmosfera lumii țărănești din care a ieșit, nici posibilitatea de-a se menține la nivelul cultural pe care l-a părăsit. Va pluti deci așa până la bătrînețe din nedumerire în nedumerire, când pretențios până la ridicol în numele culturii pe care zice că o reprezintă, când strașnic de colțuros în

urma unor impulsii fatale de descendență... Va fi un desorientat, un hibrid, o jumătate de om, o figură desagreabilă lipsită de îndrumările reale ale creierului civilizat și neavând în schimb cumpătul moral, sănătatea rustică și simpatia naivitate a țaranului înfrățit cu natura. Cu astfel de desrădăcinați de sigur că nu vei putea duce o luptă de desrobire politică, nu vei putea face revoluții intelectuale și n'ai să te miri că în așa împrejurări noi rămânem pe loc. Din micile cancanuri ale funcționarilor provinciali și din somnolența apatică a unei burghezii improvizate nu vor răsări niciodată limbi de foc luminătoare...

Ceia ce e mai trist însă și constituie direct o primejdie națională, e că inofensivele lor necesități intelectuale cari le-au mai rămas îi mână tot mai mult spre prăpastia culturii ungurești, pe care statul cu variatele-i mijloace, — teatru, presă, literatură etc... — s'a îngrijit să le-o puie în imediata apropiere. Astfel e condamnată societatea noastră să primească prin retorta spiritului maghiar preceptele culturii occidentale. Așa răsar pe ici pe colo în tabăra noastră oameni străini, unguri deabinele, cari nu mai au nimic a face cu însușirile sufletului românesc...

Este deci o datorie firească de pedagogie socială a acestor zile să se gândească puținii noștri oameni cu judecată mai limpede și la educația clasei cărturărești pe care o pierdem mai de grabă decât țărâna izolată de orice cultură. Trebuie căutate mijloacele de-a satisface exigențele sufletești, cele mai elementare măcar, ale păturii noastre intelectuale. Numai în acest chip vom putea înconjura o mare criză socială, care se vădește de pe acum și care are să ne arunce pe multă vreme în robia culturală și politică a maghiarismului triumfător.

Ori și ce s'ar zice, civilizația, în orice formă primită creiază o nouă platformă de gândire și de simțire, imprumută alte norme de apreciere și modifică radical trebuințele omului. Oricât de defectuoasă cultura maghiară,

ea tot își are perspectivele ei, ispitele, chemările cari robesc. Cine a văzut pe Márkus Emilia la teatrul din Budapesta, n'are să spuie că a jucat prost și mai ales n'are să mai poată trăi numai cu Vlăduțul mamei al diletanților dela Micălaca... Sint, nu-i așa, unele îndemnuri culturale elementare, organice, a căror putere suverană nu se poate nega. O rapsodie de-a lui Liszt te duce în regiunile superioare ale emoției artistice, acolo unde nu pătrund gentilele naivități din „Trili-lili-pic-pic-pic”... Există un fel de ierarhie a valorilor artistice și intelectuale, pe care o putem aprecia în măsura culturii de care ne-am împărțășit. Sufletul nostru poleit de civilizație e cu mult mai complicat, e pregătit pentru un cerc mai vast de impulsii, rezonanța lui e mai adâncă, decât să mai poată fi satisfăcută numai cu gama artistică a produselor populare, cari sunt rezultanta unui mediu din care noi nu mai facem parte. Așa e în literatură, care s'a ridicat de mult la noi de-asupra elementului folkloric, pe care l-a utilizat când a cerut trebuința, așa e în muzică unde se așteaptă încă spiritul creator, care din splendidele noastre arii populare e chemat să faurească opera românească, muzica simțirii intelectualizate a omului cult, muzica viitorului românesc...

De aceea, sub acest raport de idei, vestea cu reprezentarea de opere în Sibiiu, pe lângă multele reflecții triste asupra mizeriilor noastre, are și darul de-a ne însenina pe câteva clipe. Încercarea asta vine ca o confirmare a tendințelor noastre culturale, ca un început a unei stări de lucruri mai suportabile, a unor orizonturi culturale mai ridicate. Ceice vor avea prilejul să asculte cântecul melodios al Santuzzei, să-l socotească ca o solie a unor vremuri mai bune, ca un preludiv al zilelor depărtate când viața n'are să fie atât de vitregă cu biata soarte a intelectualului român în țara ungurească...

Canon prea mic.

De Ion Agârbiceanu.

Baba Ilina s'a spovedit în săptămâna a șasea din Paresemi, Mercuria, a bătut mătâni, ziua-noaptea, ocinăsele curgeau într'o torăre nesfârșită, a ajunat în toate zilele dela spovadă până la Florii, în Dumineca Floriilor s'a cuminecat, și acum se simțea, cât de cât, mai ușurată mai liniștită. În săptămâna patimilor trăia cu pâne și apă, odată în zi de cătră seară, se canonea astfel de mulți ani, de când a rămas văduvă. Ținea legea aceasta de pe vremea popii celui bătrân, a părintelui Costan, cât de pe partea celui tânăr ar fi putut ajunge talpa iadului: nu-i dădea canon decât o nimica toată. Baba Ilina cu urechea asculta ce-i spune popa cel nou, dar cu gândul se gânde la canoanele ce-i dădea popa Costan, și pe acestea le ținea, fiindcă erau mai grele și mai îndelungate, fiindcă deschideau calea pe care omul poate ajunge mai ușor în rai.

Și în săptămâna aceasta a patimilor baba Ilina făcea canonul ce-i dădea pe vremuri popa Costan; cât de pe partea popii Man, n'ar fi trebuit să ajuneze, nici o singură zi de ajun nu-i dădu. Se canonea după obiceiul vechiu, și se simți mai mulțumită, mai ușurată, până în seara de Joia mare, la slujba celor douăsprezece evanghelii.

În Joia mare intra cea dintâi în biserică, clopotarul o afla sezând pe treptele de lemn când veni să tragă clopotele de adunare. Baba Ilina, făcându-și cruci largi întră în tinda femeilor, se apropie de iconă, bătu șase mătâni, sărută chipul Precurătorii, aproape șters de atâta pu-

pat, mai bătu șase, apoi se retrase în scaunul bătrânețelor, pentru care plătea la biserică, în fiecare an, trei coroane. Clopotele începură să cânte cu vâerări prelungi, cari deșteptau în sufletul babei înfiorări dureroase și-i aduceau lacrimi mari în ochii ei mici, cât două gămălii de ac, — pierduți în fundul capului. Slujba de seara, de noaptea, era patima ei din pruncie; atunci se simțea mai aproape de Dumnezeu, și totuși mai păcătoasă ca nici când înainte. Ii părea că glasul clopotelor deschid drumul călătoriei celei de veci, că acest drum e strâmt și aspru, deși în capătul lui întrezăria minunile raiului. Inseta din tot sufletul să poată pași pe drumul acesta, care, ori cât de aspru, era plin de lumină.

În biserică mai intrară două-trei femei, apoi, la ușe, auzi un zvon de glasuri. Știa că intră popa cu diacul și cântăreții din strană, știa că popa cel nou totdeauna dăscălește pe diac cum să ese slujba mai frumoasă, mai fără greșuri, și măi știa că toate învățăturile aceste nu plăteau mult, slujba nu curgea așa de liniștit ca pe vremea popii Costan. Dar baba Ilina tot se bucura: venia popa și se începea slujba. Și, ori câte scăderi ar fi avut popa cel tânăr, baba Ilina i le ierta pe toate pentru glasul lui dulce, calde și-i isvora din ochi lacrimi de pocăință. calde și-i isvora din ochi lacrimi de pocăință. Popa Costan era bătrân, și glasul lui hodorigit, patimile Domnului din cele douăsprezece evanghelii aveau puțin răsunet în inimile creștinilor, cântate pe nas de părintele Costan. Dar în gura părintelui Man, înfășurate în glasul lui dulce, patimele Domnului Christos făceau pe creștini să se piardă în gânduri dureroase și să le aduca

O nouă cursă și o nouă pleasnă.

Proiectul de lege asupra cvincvenalelor preoțești.

Arad, 31 Maiu.

Guvernul unguresc a impletit o nouă pleasnă în sbiciul cu care speră să poată amori pe veci conștiința românească a preoției noastre. Articolele de lege XIV din 1898 și XIII din 1909, n'au reușit să ingenunche indeajuns demnitatea preotului român din Ungaria, a trebuit să se crezeze o nouă lege și mai perfidă și mai neumană. În sedița de Luni a camerii, ministrul de culte și instrucțiune publică Iankovich a depus adică mult așteptatul proiect de lege asupra cvincvenalelor preoțești. La elaborarea acestui proiect — a cărui text ne-a sosit abia astăzi — vedem că a prezidat iarăș preocupăția tradițională de-a ne înjuga tot mai strins la carul maghiarismului.

Ministrul nu cunoaște, anume, decât o singură preoție în țara întreagă, preoțimea cu calificăție deplină. Ministrul știe că toți preoții confesiunilor neromânești au această calificăție și știe, că numai preoții români vor fi izbiți prin dispozițiile legii. Tendința e deci nu numai evidentă, ci de-adreptul demonstrativă. A-proape o mie și cinci sute de preoți români greco-orientali — dacă nu și mai mulți — și vre-o 600 preoți români greco-catolici nu se vor împărțăși, deci, din ajutorul statului, deși ei aduc statului aceleași servicii, dacă nu și mai prețioase decât preoții altor confesiuni. Poporația românească e doar, cea mai religioasă, și în consecință cea mai rezistentă tuturor curentelor periculoase pentru stabilitatea organismului de stat.

Va să zică partea covârșitoare a preoției românești e sfidată și disconsiderată în chipul cel mai revoltător. Dar nu e numai un nou act de vrășmășie ungurească, această lege, ea e în același timp și o cursă, și încă cu mult mai mizerabilă decât cele de până acum.

Are adică legea un paragraf de-o neîntrecută perfidie și de un cinism nu mai puțin neîntrecut. Acest paragraf e paragraful 10, care glăsuiește în chipul următor: „Ministrul de culte și instrucțiune publică poate să dea ajutor din bugetul statului chiar și preoților cu calificăție necompletă, precum și preoților ajutători și ca-

lacrimi în ochi. Baba Ilina începu să oșteze înainte de-a începe slujba părintelui Man, gândindu-se la dulceața tristă cu care va ceti popa istorisirărea prea minunată a patimilor Fiului celui Preainalt.

Slujba începu, biserică se umplu de lume, mătușa tot clătina din cap, până ce, începând să cetească evanghelia cea dintâi, baba Ilina rămase încremenită. Ingenunche în urma tuturor cu mare silă, c'un fior ciudat în trupul ei bătrân. Glasul popii era mai pătrunzător ca niciodată, părea că plânge din graiul lui vaerul clopotelor cari amuțiseră de mult. Baba Ilina se simți atinsă drept la inimă și, ingenunchind, suspină cu glas tare: „Vai de sufletul meu cel plin de păcate.” Nici într'o Joie mare nu simțise atât de adânc suferințele mântuitorului, ca în sara asta. După fiecare evanghelie se ridica de pe pardoseala de peatră tot mai înfrigurată, tot mai neliniștită, cu remușcări tot mai adânci în suflet. Dela cele dintâi cuvinte ale evangheliei, un gând nu mai o părăsea: „Vai de sufletul meu cel plin de păcate: nu l'am canonit destul.” În-că nu era vorba de patimile Domnului, evanghelia după Ioan vorbea de dragostea frățească, dar babei Ilina îi părea că fiecare cuvânt spus de glasul părintelui Man, în ea da, pe ea o izbește și-i zice: „Nu te-ai canonit destul.”

Veniră apoi evangheliile după Luca, după Marcu, după Matei, cu istorisirărea patimilor negrăite, și baba Ilina își zicea, tot mai înspăimântată, „nu te-ai canonit destul. Vezi ce-a suferit Fiul lui Dumnezeu pentru tine? Și tu ai mâncat și azi și eri, și alaltăieri pâne. O să-ți stee în gât, Ilina când vei pleca pe drumul cel de veci.”

Nu știu era mai bătrână ca'n tr'alti ani baba

licheti... decumva vor fi împrejurări cari merită să fie considerate de ministru”.

Această dispoziție, în aparență dodonică, are următorul înțeles lămurit: Ministrul poate da cvincvenale și preoților fără calificare deplină, dacă vor da dovezi de „patriotism maghiar”, dacă se vor preta de unelte docile în fața organelor politice ale guvernului și dacă, cu un cuvânt, vor părăsi atitudinea și datoria lor de luptători ai cauzelor românești.

Cu alte cuvinte, sirena ideii de stat maghiar, ministrul de culte chiamă spre o nouă capcană partea covârșitoare a preoției românești. S'a creiat o nouă mită în scopul industriei de maghiarizare, punându-li-se în perspectivă preoților cifrele amărâte, de 400, 800, 1000, 1200 și 1400 de coroane, după 5, 10, 15, 20 și 25 de ani de dezertare dela postul datoriei lor românești.

Asupra acelei mici părți din preoțimea noastră, care are calificarea fixată de lege, va atârna, în același timp, necontenit sabia lui Damocles, în forma dispozițiilor din legile anterioare, precum și în forma paragrafului 8. din actualul proiect, căci se spune, în acest paragraf, verde că, stabilirea venitelor preoțești și măsurile de pedeapsă față de preoți rămân aceleași ca în legile XIV dela 1898 și XIII dela 1909.

Vedem că ministrul Jankovich calcă sânginos pe urmele înaintașilor săi și în special pe urmele conților Apponyi și Zichy. Nu mai amintim aici dispozițiile singuratiche ale proiectului, — ele pornesc din aceeși concepție ca să se întâlnească veșnic în același punct final: sugrumarea noastră cu întreg aparatul de putere și influență al statului. E nesfârșitul lanț de acte ucigăse îndreptate în contra noastră de un neam potrivnic și fără putință de a-și topi la razele civilizației ghiata din sufletul său moștenit din puștiuri selbatice. Oare va ingenușchia preoțimea noastră, oare se va da prinsă în noua capcană? Nu, niciodată! Cu atât mai mult nu, cu cât ura de moarte a potrivnicilor se dă mai năcăjită pe față.

Aflăm de altfel, că d. deputat Dr. Ștefan C. Pop va lua cu ocazia când se va dezbate acest proiect de lege (probabil peste câteva zile) apărarea preoției noastre, cu toată energia reclamată de o cauză atât de gravă. Paralel cu lupta de apărare a deputaților noștri, trebuie însă, să sară și episcopii în apărarea preoției cu toată autoritatea lor și cu întreg adevărul unei cauze atât de însemnate.

Cădea-va Lukács sau nu? Aceasta e întrebarea ce agită în gradul cel mai mare, toate cercurile politice din Ungaria. De sine înțeles în partidul muncii e nervositatea cea mai mare

căci depunerile făcute în defavorul primului ministru aruncă o umbră prea neagră asupra întregului partid și mamelucii își tem mandatele cumpărate și stoarse cu forța baionetelor jandarmerești. Mamelucii încă nu cutează să se lapede pe față de stăpânul lor, pe la spate, însă, toți adulmecă în toate părțile după viitorul stăpân al lor, după urmașul lui Lukács.

În tabăra partidelor opoziționiste maghiare bucuria e la culme căci — așa cred ele — acum vor ajunge ele la blidul cel mare al țării. Dar într-un câț, se deosebesc și ele de partidul muncii ne-o arată anii din urmă și poate vor arăta și destăinuirile, cu cari amenință la rândul său Lukács. Comisia de ratificare a cheltuielilor statului a descoperit de altcum, la timpul său, că nici coaliția, opoziția maghiară de azi, pe când era la guvern n'a chivernisit mai abilită averea statului de cum a făcut-o duumviratul Tisza-Lukács, cu întreaga ceată de mameluci.

Lui Lukács însă, pare totuși, că i se întunecă.

Cercurile politice din Viena dau ca sigură căderea lui. Se spune că cele mai noi senzații politice din viața politică maghiară au provocat o impresie foarte neplăcută la curtea din Viena. Dealtcum primul ministru Lukács a plecat azi la Viena — după unele vești — pentru a-și prezenta dimisia, dacă nu cumva, îi va reuși totuși, a se spăla în fața M. Sale.

Ce face la nevoie un secretar de stat. Nu demult fusese numit în ministerul de justiție secretar de stat, Leopold Vadász, deputatul cercului electoral Nyirbátor. În urma acestei numiri Vadász trebuia să renunțe la mandatul de deputat, pentru a și-l câștiga din nou. Nu-i destul că presa catolică începuse o campanie vehementă împotriva numirii lui, pentru că prin aceasta numire creștea încă cu unul numărul „veritabililor” în ministerele ungare, acest credincios gardist al lui își pierduse în noua sa calitate de secretar de stat toată popularitatea în fața alegătorilor săi din cercul Nyirbátor.

Înzădar s'a opintit guvernul cu întreg aparatul ce-i stă la dispoziție pentru a asigura realezarea favorizării sale, alegătorii din Nyirbátor nu s'au lăsat terorizați în voința lor și noul secretar se văzu silit să se retragă, pentru a evita o sigură cădere la alegere.

Cum își ajută însă un secretar de stat, ca totuși să-și câștige mandatul de deputat necesar? Noul secretar, Vadász Leopold, a numit pur și simplu pe deputatul Sighetului Maramurăsului Alexandru Lator de notar public regesc, și acum candidează el însuși pentru mandatul acestui cerc.

Alsacia-Lorena.

Arad, 31 Mai.

Bieții Francezi din provincia furată după războiul din 1871 sunt un fel de cal de bătaie al politicii nemțești. Aci sunt mângâiați puțin, aci sunt loviți, după cum cer interesele guvernelor din Berlin. Sunt mângâiați când e vorba să se moaie oarecum Parisul, dacă peste tot poate să fie miuit poporul francez sub acest raport, și sunt loviți când, de pildă, e lipsă de o leacă de atmosferă războinică, care să justifice, bunăoară, enormele credite militare nouă. În realitate ei sunt oprimați totdeauna și nu se poate caracteriza altcum această odiseie a lor decât ca o strângere și destrângere a șurubului. Cumcă această constatare poartă pecetea adevărului, dovedim cu o pildă recentă. Iată această pildă:

Acum sunt doi ani, cum, cum-nu, s'a dat în sfârșit și Alsaciei și Lorenei o constituție oarecare — se zicea liberală. La Strasbourg s'a instituit un parlament provincial în care firește, n'au putut să răsufle nici odată până acum doleanțele adevărate ale Francezilor, dar, oricum, s'a deschis prin el un loc de adunare al oamenilor dintr'o țară cu caracter special. Francezii au arătat semne de conciliantă față de această „bunăvoință” teutonică. Au fost mulți dintre ei cari au intrat în partidele naționale germane, profesând anumite principii de interes general, fără să-și renege, bineînțeles, credințele neamului lor. Mai ales partidul clerical al „centrului” a fost găsit potrivit pentru manifestarea acestei conciliante, fiindcă el fiind catolic, prezintă mai puțin piedeci sub raport național. Dar și partidul socialist și-a găsit aderenți printre Francezii cari încercau marea cu degetul. Urmarea acestui act politic a fost și o mică desbinare între alsacieni și loreni. S'au găsit printre ei unii cari găseau că e antinațională o participare la legislația germană. Treburile mergeau însă destul de bine — pentru nemți, căci nu mai departe ca la întrunirea din Bern întrunire germano-franceză ținută în semnul unei înțelegeri între cele două popoare — alsacienii și loreni au luat parte, manifestând dorința de a se curma odată emularea dușmănoasă dintre Berlin și Paris și accentuând cu vorbe cari păreau a fi sincere că ei nu mai urmăresc o politică iredentistă.

Sovinismul german nu s'a mulțumit însă cu această conciliantă. Probabil că în capul prusacilor se ascundea gândul că, deodată cu „Verfassung”-ul acordat, Francezii își vor arunca

Ilina, nu știu adușu-s'a aminte de păcatele tineretelor, ori poate glasul popii Man era schimbător în sara asta, dar bătrâna a plâns, a suspinat, nemângâiată cât a ținut slujba. Chipul lui Hristos, încununat cu spini, în suferințele morții i se arăta mereu, și adeseori se pierdu departe cu gândul; văzu grădina Getsemanilor, văzu, înflorată, sudorile de sânge pe fruntea cea sfântă, văzu pe Iuda cel fără de lege, pe urâțul Anah, pe Caiafa cel bărbos și putred, pe Pilat cel slăbănog.

Suspînând eși din biserică, suspînând a zăvorit ușa casei bătrâne și pustii și noaptea întregă s'a tot bocit. „Ce-i căminul meu pe lângă al Domnului Hristos?” se întreba mereu. Iși torăia ocinașele, bătea mătânii, se urca în silă în păcelul sărac, dar, când îi venia să ațipească vedea mereu pe Iuda spânzurat, cum își scoate limba de-un cot cătră ea.

— Vrea să mă sperie, spurcatul, suspina baba Ilina, „vrea să mă îngrozească pentru că nu m-am canonit destul. Sărac sufletul meu cel plin de păcate”.

Istoria celor douăsprezece Evanghelii nu-i mai eșia din cap; se cufunda atât de adânc în închipuirea patimilor Domnului, încât își pierdu simțul realității, și când cântă cocoșul a treia oară, nu mai putea să-și deie seama de-a cântat, în tindă, cocoșul ei, ori aripatul care-l vestește pe sfântul Petru c'a făcut păcat de moarte, lăpădându-se de Fiul lui Dumnezeu.

Vineri dimineața încă nu se sculase părin-

tele Man, și baba Ilina intră, gemând, pe porțița curții parohiale. Târându-și cismecele grele deschise ușa bucătăriei și se uită înspăimântată la slujnica popii. Spaima n'o părăsi toată noaptea, și acum îi părea că nu mai cunoaște bine pe oamenii.

Fata îi dădu un scaun, și abia se cuibări bătrâna, gemând mereu, și numai decât zise.

— „Rău faci ce faci”.

Slujnica o privi mirată.

— Ce fac, mătușo? Iată pun în rând vasele.

— Rău faci că ești veselă și râzi, îți umpli sufletul de păcate, oftă bătrâna.

Slujnica nici nu era veselă nici nu râdea, era chiar supărată puțin, căci preuteasa îi făgăduise pe Paști o păreche de ghete, dacă se va purta bine; Paștile erau aici dar ghetetele încă nu le zărise pe nicăieri. Nu era veselă dar era tânără. Obrazii ei erau aprinși ca doi bujori, și ochii ei luminau dulce.

— Rău faci că umbli par'că toată lumea ar fi a ta. Păcatele tineretelor te afundă în iad. Ar trebui să plângi și să-ți pui cenușe pe cap, pentru că Domnul Hristos prea mult a pățimit pentru noi.

Zicând așa, baba Ilina își șterse cu o batistă cu margini negre lacrimile ce-i isvorau din ochii căzuți în cap.

— Nime n'a suferit ca el, nime n'a pățimit ca El. Și Domnul n'a avut păcate, ca mine și ca tine.

— Ne pare rău, bunico, de păcate, zise sluj-

nica; ne-am spovedit și Dumnezeu ne va ierta.

— Să ne ierte? Cu greu, cu greu! Nu suntem vrednici, și nu mai sunt canoane ca mai de mult. Eu vreau să mă spovedesc din nou. S'a sculat părintele? Baba, după ce întrebă, se sgu-dui adânc, auzi o ușă deschizându-se, și numai decât părintele Man intră în bucătărie.

— Aha! Dumnezeu ești mătușo? Ai venit pentru biserică, îndată se începe. Zise popa vesel. Era vesel că se apropia de sfârșitul îndelungatei munci din Paresemi.

— Nu. Am venit să mă spovedesc zise Ilina. Părintele Man o privi cu mirare, știa că s'a împărtășit în Dumineca Floriilor, și nu pricepea ce are baba să-i mai spună. O pofti în cancelaria parohială, în odața cât un cuib, și o pofti să sadă.

Baba Ilina începu să geamă.

— Dumnezeu, pe cât știu, te-ai spovedit, bunico, zise părintele Man.

— M'am spovedit, dar n'am căpătat canon, zise Ilina.

— Cum se poate? întrebă incurcat părintele. Se gândi că, în vâlmășagul spoveditului nu a uitat cumva să-i dea canon? Dar nu-și putea aduce aminte.

— Pe cât știu eu am canonit pe toți cei cari s'au spovedit, bunico, poate pe dumneata să te fi uitat.

Baba tăcu din suspinat, își duse cărpa la ochi, își sbici lacrimile, și zise, privind țintă la popa:

de bucurie și barbison și tot, uitând că ei aparțin etnicește unui popor glorios. Repede s'a produs, deci, reacțiunea ajută, bineînțeles, de imorală politică militaristă din Berlin. În ziarul nostru s'a scris despre cazul abatelui *Wetterlé*, care pentru niște conferențe inofensive ținute prin orașele franceze, a fost huiduit de întreaga presă germană, a fost înjurat în parlamentul din Strasbourg și în Reichstag, *Wetterlé* care era deputat și membru în comitetul executiv al partidului clerical al „centrului”. A fost umflat acest caz, încât se vedea cât de colo adevărata lui valoare, se vedea că prin el se pregătește ceva — ce a urmat tocmai în zilele aceste.

Presă franceză din Alsacia-Lorena, ca și a noastră, pe lângă unele societăți culturale și de binefacere, era singurul element de susținere al naționalismului francez, prin însăși existența ei, prin scrisul ei care, chiar și dacă nu era revoluționar, amintea zilnic de poporul din a cărei limbă și-a făurit *Molliere*, *Victor Hugo*, *Rostand* și alții nemurirea. Această presă a fost totdeauna o sperietoare pentru prusiaci. Și atunci era o sperietoare, după cum zicem, când nici nu cerea realipirea la Franța și atunci când ea servea interesele oamenilor politici împăcați cu noua stare de lucruri. Presă aceasta care de altfel totdeauna a fost prigonită, ca și a noastră, se cerea stărpită de către prusiaci cari într'un moment au dat „*verfassung*” țărăsoarei chinuite; stărpită cu orice preț, chiar și cu ciuntirea legilor sancționate odată.

În caracterul general este o lipsă de sentiment al nobleței, un fel de brutalitate, care de altfel e cunoscută. Acest caracter nu se desminte nici acum. În zilele trecute s'a anunțat, adevărat, revizuirea constituției Alsaciei și Lorenei prin numitele „*Ausnahmsgesetze*”, cari sunt proiectate ca un fel de măsuri prohibitive față de presă franceză și dreptul de întrunire și asociație. E interesant mai ales felul cum s'au motivat aceste proiecte de legi. Trebuia găsit un corpus delicti care să servească de perdea, fie cât de străvezie. Și s'au răscolit niște articole ale ziarului „*Souvenir Français*” tipărite tocmai la anul 1907, va să zică înainte de așa numita eră constituțională, pe când alsacienii-lorenei aveau tot dreptul să fie mai violenți în expresii. Aceste excepte întârziate și cazul lui *Wetterlé* au fost singurele motive de declarate. Par'că ar fi la noi!

E adevărat că împotriva draconicelor proiecte au protestat toate partidele din parlamentul provincial, dar cum guvernul din Alsacia-Lorena are tot atâtea rădăcini în popor, ca și al nostru, proiectele vor deveni după toate probabilitățile legi. Se vorbește că parlamentul va fi dizolvat și „legile” vor fi impuse pe cale administrativă. În orice caz ele vor fi aduse în viață într'un mod oarecare.

Aceasta este pilda. Am povestit-o așa după cum se desface din chiar ziarele germane. Ea ar putea servi de model guvernului nostru, care nu ne îndoim că o va folosi ca pe un nou razim „moral” în acțiunea sa patriotică față de noi, fiindcă ceea ce se face la Berlin trebuie imitat cu orice preț de Budapesta...

În atmosfera rășboinică a vremii din urmă această strângere a șurubului alsacian-lorene vine ca o picătură de ulei pe foc. Francezii cari și așa au fost adânc impresionați de pregătirile militare germane, vor avea un motiv mai mult să se trezească la o conștiință națională mai vie, la dorința de a se aplica odată mult dorita revanșă Germaniei care se întărește din ce în ce mai mult. *Monsieur Chovain* va apărea deci iar pe scenă îndemnând lumea la luptă împotriva dușmanului dela 1871. Și cum el e cu temperament, cu mișcări repezi, cine știe în ce moment va izbucni focul. În orice caz e bine să nu uităm că și din occident ne poate veni un mare incendiu european. Alsacia-Lorena e terenul cel mai potrivit din care se poate naște. Iar dacă de aci își vor porni calea flăcările, ele nu vor putea fi „localizate” cum au fost cele din Balcani.

Scrisoare din Iași.

Ce se va discuta în congresul Camerelor de Comerț. — Ceea ce nu se poate. — Un apel și un verdict curios.

Iași, 16 (29) Maiu.

Un ieșan cu greu poate concepe ca zilele unui an să treacă, fără ca liniștea patriarhalului său oraș să nu fie tulburată de cel puțin unul sau două congrese. „Congres” și „Iași” — sunt două noțiuni cari, de câțiva ani mai ales, tind să se contopească aproape cu ori ce preț. Ba inaugurări de statui, ba jubilee, ba congresul medicilor, ba al advocaților, ba al studenților, ba al Ligei Culturale etc. etc. — te fac să crezi că Iașul e asemeni unui bătrîn cheflui, care, pentru a-și mai uita uritul și nevoile sale de provincial, o duce tot într'o petrecere...

În zilele de 19, 20 și 21 monotonie vechiului oraș va fi zădărnicită de congresul Camerelor de Comerț din întreaga țară. E al 14-lea congres de acest fel.

E indiscutabilă importanța acestor congrese pentru propășirea industriei și comerțului românesc. Anul acesta însemnătatea congresului e majorată și prin faptul că are loc într'un oraș, cu o pulzație economică foarte încreștată și profund alterată. Și, de sigur, când se va vorbi de oraș, se înțelege că se vor atinge de o rană dureroasă care

privește nu numai Iașul, ci întregul ținut al Moldovei, și mai cu osebire partea nordică.

De aceea e și firesc ca acest congres să fie așteptat de toți acei cari se îngrijesc de una dintre cele mai capitale probleme ale statului nostru: naționalizarea industriei și comerțului românesc.

Numai cât din enunțarea prealabilă a chestiunilor cari vor fi discutate în congres, reiese prea puțin satisfacerea acestei legitime așteptări. Chestiunile par a fi de un ordin strict profesional...

Se vor debate astfel următoarele propuneri: 1. Propunerea Camerei de Comerț din Craiova de a se reforma într'un sens mai favorabil negustorilor traficul mărfurilor pe căile ferate; 2. Acea a Camerei de Comerț din București, de un ordin mai înalt, de a se crea școli comerciale de adulți pe lângă toate Camerele de Comerț din țară. 3. Acea a Camerei de Comerț din Iași de a se modifica legea Camerelor de Comerț, care ar fi având unele lacune; 4. Alte propuneri, cu privire la modificarea regulamentului de antrepozite și restituirea taxelor, chestiunea ieftinirii traiului în genere etc.

Un amănunt idealist... pentru un congres de ordin atât de practic: după cele două obligatorii de discuții, *congresiștii vor face o excursiune prin câteva orașe din Bucovina*. E frumos gestul acesta, *menit să cimenteze și legăturile economice dintre Români din regat și cei de peste hotare*. Numai cât se știe că și Bucovina noastră suferă de aceeași maladie... economică: negoțul, ca și în Moldova, e pe mâni străine.

Stăpânii negoțului din Moldova par a voi să profite de faptul că anul acesta congresul Camerelor de Comerț are loc în Iași. În legătură cu propunerea de modificare a legii Camerelor de comerț, negustorii și industriașii evrei — pământeni vor prezenta congresului o petiție prin care vor cere admiterea înscrierii lor în sinul Camerelor de Comerț.

După asalturile repetate pe cari le dau conlocuitorii noștri semiti — prin agitații și în țară și în străinătate — de a fi împământeniți în masă de către Corpurile Legiuitoare, de sigur, manifestarea aceasta singulară nu e lipsită nici ea de interes.

Acestei cereri i se opun însă două considerațiuni: una de drept și alta de fapt.

Câtă vreme Evreii nu se bucură la noi de drepturile pur civile, nu pot avea pretenția să joace rolul unor factori hotărâtori în sinul unor instituții, cu un tel bine definit, eminent național — cum sunt Camerele de Comerț. Recunoscându-li-se acest drept, ar însemna că li s'a recunoscut în principiu, și dreptul de a fi încetățeniți. Apoi — ei nu pot face parte din organizațiile noastre comerciale naționale și pentru binecuvântatul motiv că, în îndelungatul timp de când dețin puterea economică a Moldovei, s'au dovedit a fi foarte puțin folositori propășirii economiei naționale în genere. Făcând parte integrantă din Camerele noastre de Comerț, prin spiritul profund intereselor noastre de care au fost pururea animați, ei vor de-

— Am tot voit să-ți spun odată dumnitale că nu ne canonești destul. Iată, de-o pildă, ce mi-ai dat mie: cinci Născători în cinci seri.

— După greșelele ce le au oamenii, bunică, unii capătă canon mai mare, alții mai mic, zise popa privind cu băgare de seamă la bătrâna, și, poate, puțin neplăcut atins de faptul că baba nu-i multumită cu el.

— Așa-i, numai cât sfinția ta nu cunoști greutatea păcatului cum o cunoștea părintele Costan, zise baba, începând să-și miște brațele greoaie. Dumneata nu te gândești, cât a pățimit Christos pentru păcatele noastre și nu ne canonești destul. Te gândești la cununa cea de spină, la ocări, la bătăi și la răstignire, la sărutarea lui Iuda și spune dacă cinci Născători pot să mă scoată pe mine din muncile iadului? Popa Costan dădea alte canoane, și, te superi ori ba, dar trebuie să spun sfinției tale, că de când mă spovedesc la dumneata pe lângă canonul ce mi-ai dat, am îndeplinit și pe cele vechi.

Până vorbi așa baba păru că-și uită durerea din inimă; spuse cuvintele c'un fel de ciudă pentru popa cel nou. Dar părintele Man nu se supără, zâmbi cu bunătate și o întrebă.

— Și ce canoane vă dădea părintele Costan?

— Mătania și rugăciunea era la el floare la

ureche, începu Iliana. La el canonul se începea dela ajun, trecea la târâțul pe pânțele ca șarpele, și să sfârșea cu două ferdele de pământ pe an.

— Cu două ferdele de pământ? întreba nepricepând popa Man.

— Da, da, înzădar te miri dumniata; cine cădea în păcate grele trebuia să mănăce, rând pe rând, două ferdele de pământ pe an, precum și șarpele, începătorul răutății, se hrănește cu pământ. Eu am ascultat aseară patimile Domnului s'am priceput ce răutate mare e păcatul, s'am văzut că n'am suferit nimic pentru greșelele mele. Și nu vreau s'ajung în iadul cel mai de jos sfârși ea plângând plânsul tăcut, potolit al bătrânilor.

Părintele Man o privea cu bunătate.

— Nu ești așa de păcătoasă, bunico, zise el. De-i fi având te-ai ispășit. De douăzeci de ani trăiești în văduvie, părăsită, neajutorată de copii. Nu-i acesta canon destul de mare?

— Nu părinte, nu! Toată noaptea m'am gândit la mântuitorul, și văzându-i chinurile lui am simțit că a mele-s nimica. Am făcut eu destule canoane, de capul meu, ca să fiu iertată. Dar n'am hodină până nu mi-se dă canon greu sub patrafir. Nu mai am ce-ți spune, dar dă-mi să mă târâi ca șarpele de șapte ori pe zi, dă-mi să

mă cule pe fața casei fără așternut, nici acoperitoare, dă-mi să mănăce o ferdele de pământ până la anul, dă-mi două, dă-mi trei! Și nici atunci nu va fi destul; dar tot mă voi mai liniști! Așa canon mi-a dat popa Costan, Dumnezeu să-l hodiească, mi-a dat în tinerețe, când am greșit odată cu un neamț.

Baba Iliana sedea pe scaun, popa la masă. Părintele zâmbi și zise:

— Atunci aveai păcate grele, bunico, nu ca acum.

— Dar ce fac acum nu-i greu? Nu pun un spine nou în cununa lui Christos cu toată ocara ce-o scot din gură? Toate păcatele-s grele, părinte. Toate! Las' c'am auzit eu aseară în Patimile Domnului. Am auzit și mă arde cu foc și vreau să mi-l stâmpăr. Și vreau să-mi deschid drum spre viața de veci, iar cu canoanele ce dai dumneata porțile raiului rămân încuiate.

Baba Iliana răsufă mai ușurată numai după ce părintele își puse patrafirul și-i dădu canonul cerut.

Când să iasă bătrâna se opri și îi șopti: „Sfinția ta cântă bine în biserică, ai glas frumos, dar învață din cartea cea mare a părintelui Costan ce canoane să dai. Ești tânăr și nu ști greutatea păcatului!”

ruta cu desăvârșire scopul mare și special pentru care au fost create.

Iată de ce credem — și suntem siguri de acest lucru — că petiția amintită a negustorilor și industriașilor evrei-pământeni va fi pusă, de către congresul Camerelor de Comerț, la dosar...

Am făcut cunoscută cetitorilor „Românului” decizia consiliului de disciplină a baroului ieșan prin care se admitea cererea doamnei Ella Negruți, licențiată în drept, de a pleda înaintea instanțelor judecătorești. Acum a intervenit o schimbare, care nu mai puțin merită atenția noastră.

Un grup de vre-o 15 avocați — și nu printre cei mai puțin distinși — imediat după ce au luat cunoștință de pomenita decizie a baroului, au înaintat un apel, prin care cereau respingerea înscrierii dnei Ella Negruți.

După un interesant duel între avocații apelanți și cei cari se constituiseră ca apărători a dnei Negruți — Curtea de Apel dă, aproape în unanimitate, câștig de cauză apelanților.

Veți conveni, cred, că și apelul și verdictul — sunt cel puțin curioase pentru vremurile noastre.

În adevăr, fără să mai amintim de nenumăratele pilde strălucite din trecut, pe cari le-au dat femeile în exercitarea diferitelor atribuțiuni sociale — și chiar pe terenul juridic — a veni însă astăzi, când în Apus li se deschid tot mai multe porți, pentru o cât mai liberă manifestare în diferitele domenii ale vieții publice, și a te ridica împotriva principiului în sine, înseamnă a fi rebel cu desăvârșire e-voluției firești a progresului.

Chiar dacă Inalta Curte de Casație nu va da dreptate apelului făcut de dna Ella Negruți — multă vreme nu ne vom mai putea împotrivi acestor revendicări legitime, cătră libertatea deplină a femeilor.

St. P. Moldovanu.

Afacerea de tradare a colonelului Redl.

— Destăinuiri senzaționale. —

Arad, 31 Mai.

Focul de revolver care a răpus viața lui Alfred Redl colonel în armata austro-ungară și șeful statului major al corpului VIII de armată din Praga, a primit pe neașteptate o rezonanță senzațională în Europa întreagă. La lumina lui s'au desvilit lumii uimite stări cu adevărat îngrozitoare.

Deputatul Dr. Neumann a rostit în Reichsrathul din Viena o interpelație arătând în toată golăteala lor aceste stări: „Incalculabile de multe mii de soldați de-ai noștri ar fi mers la moarte sigură” — a zis el, și propoziția asta singură ne spune, că s'au petrecut lucruri extraordinare.

Ancheta a stabilit anume, că colonelul Redl și-a tradat țara în modul cel mai mizerabil: *când dănuia cea mai primejdioasă încordare războinică el a tradat Rusiei toate secretele militare ale monarhiei. Dar nu numai atât. Redl a tradat Rusiei și pe contrașpionii monarhiei, prin cari monarhia vrea să controleze toate mișcărilor spionilor străini.* Prin faptul acesta, firește, întreagă acțiunea contrașpionilor era zădărnicită. Dar lucrul cel mai interesant și totodată mai îngrozitor în întreaga afacere de tradare este, că *Redl era raportorul afacerilor de spionaj și că timp de 14 ani a putut să facă acest joc primejdios, foarte primejdios mai ales pentru populația*

monarhiei, fără ca cei din anturajul lui ori superiorii lui să bănuiască măcar ceva.

Primele bănuiri.

O știre din Varșovia a deșteptat primele bănuiri asupra colonelului Redl. Însă la început firele nu duceau deadreptul asupra persoanei lui Redl. Se știa numai atât, că în careva dintre corpurile de armată din Praga sau Leitmeritz trebuie să fie un spion înalt. Deodată cu începerea vremurilor critice atât corpul de armată din Praga cât și cel din Leitmeritz au primit anumite ordine foarte secrete din partea misterului de războiu, cari ordine după abia câteva zile au fost urmate de contramăsuri echivalente din partea unui comandament militar străin. Imediat s'a constatat, că în sinul corpului VIII de armată sau în cel al IX-lea, ori probabil în amândouă, se găsește un spion.

Comandamentul militar a încredințat pe feldmareșalul locotenent bar. Giessel, comandantul corpului de armată din Praga, să ancheteze grabnic pentru desvălirea faptului. Comandantul acestui corp de armată a trimis deci comandamentului corpului de armată din Leitmeritz un ordin foarte secret dar fictiv, apoi a așteptat să vadă ce rezultat va avea acest ordin la armata rusească. *Ordinul n'a avut nici un rezultat.* Astfel s'a dovedit în mod incontestabil, că spionul este a se căuta la comandamentul corpului de armată din Praga. Și, bănuiala căzu imediat asupra persoanei colonelului Redl. Această bănuială o confirma de altfel și viața foarte cheluitoare a șefului de stat major al corpului de armată din Praga pe care acesta o ducea și cu o foarte cunoscută cântăreață de cabaren din Viena și despre care se afirmă că și ea ar fi implicată în această afacere de spionaj.

Alți trei spioni.

În cercurile bine informate vieneză se vorbește că acum câteva zile în modul cel mai secret au fost arestați la Viena trei persoane bănuite de spionaj și că *e iminentă arestarea și a altor trei spioni.*

(Afacerea fraților Jandrics nu stă în nici o legătură cu afacerea de spionaj a lui Redl. Asta de altfel e și foarte natural, deoarece în afacerile de spionaj Rusia oprește spionilor ei comunicarea între dânsii, încât de cele mai multe ori aceștia nici nu se cunosc unii pe alții și nici unul n'are cunoștință despre afacerile celuilalt. Această precauțiune se explică prin aceea, că descoperindu-se unul, să nu ajungă și ceilalți în cursă. Imediat după arestare locotenentul Jandrici a făcut mărturisiri complete, după o dezbateră de două ore *tribunalul militar a osândit pe trădător la 20 ani temniță grea.* Actualmente trădătorul acesta se află în temnița din Möllersdorf, iar de aci va fi transportat la o temniță militară din Galiția).

Din Praga vine știrea că maiorul-auditor Worlicsek, conducătorul anchetei, a mai descoperit și un alt personaj implicat în afacerea de spionaj a lui Redl. În curând va fi arestat și acesta.

Mai sunt date compromițătoare sigure și asupra unui alt bărbat suspect din Galiția din anturajul lui Redl, și acesta spion al Rusiei, mediatorul lui Redl. Acesta îi procura lui Redl datele necesare, pe cari apoi însuși Redl, ca specialist, le elabora și astfel le trimetea mandanților lui.

Dar se mai vorbește despre un foarte înalt personaj, complice afacerii de tradare a lui Redl. Asupra acestuia nu sunt însă adunate încă toate dovezile cari ar necesita și arestarea acestuia.

Interpelația din Reichsrath.

În ședința de ieri a Reichsrathului deputatul Wassilko a interpellat în afacerea de tradare a colonelului Redl și a spus că e fapt notoric că autorul moral al acestei afaceri este fostul atașat militar al Rusiei la Viena. Publicitatea și parlamentul sunt în

drept să pretindă deplina clarificare a acestei afaceri.

Președintele a răspuns, că interpelația va fi dată ministrului apărării țării.

Deputatul Dr. Neumann a adresat ministrului apărării țării următoarea nouă interpelație:

1. Adevărat e, că colonelul Redl a tradat Rusiei proiectele de mobilizare ale armatei austro-ungare?

2. Adevărat e, că prin faptul acesta în caz de războiu dezastrul armatei austro-ungare ar fi fost sigur și, că, incalculabile de multe mii de soldați de-ai noștri ar fi mers la moarte sigură?

3. Adevărat e, că de ani de zile colonelul Redl făcea spionaj în favorul Rusiei și adevărat e, că superioritatea lui n'avea nici o cunoștință despre viața lui exorbitant de cheluitoare și despre afacerile lui homosexuale, deși îi erau încredințate foarte importante secrete militare?

4. Adevărat e, că ofiterii de-ade dreptul l'au îndemnat pe colonel să se sinucidă?

Adevărat e, că abstrăgând dela acest îndemnat pentru sinucidere, în felul acesta ofiterii au împiedecat mult posibilitatea de descoperire a afacerii conform codului penal?

6. Adevărat e, că în această afacere de spionaj sunt implicați și alți ofiteri?

7. Ce măsuri sigure va putea să ia comandamentul militar pentru ca în viitor astfel de ticăloșii să nu se mai poată repeta?

Redl a tradat și secrete militare de-ale Germaniei.

Astăzi afacerea de tradare a lui Redl a luat o nouă întorsătură senzațională: Ancheta a stabilit că *Redl a tradat Rusiei nu numai secretele militare ale monarhiei ci și ale Germaniei.*

Pe vremea când Redl era comandantul corpului al VIII-lea de armată făcea dese călătorii la Berlin, unde avea consfătuiri cu șeful statului major al armatei germane. În felul acesta el ajunse în posesiunea multor date importante pe cari apoi le-a tradat Rusiei.

Reformarea întregului stat major.

Locurile cele mai înalte discută cu multă indignare noua afacere de tradare. Numeroasele cazuri de spionaj vor avea ca urmare reformarea întregului stat major al armatei. E vorba nu numai de schimbări de persoane, ci de reformarea întregii organizații a statului major al armatei.

Baronul Giessel va demisiona.

Din cauza acestei afaceri de spionaj baronul Giessel, comandantul corpului de armată din Praga va fi silit să demisioneze. Baronului Giessel i se obiectează încrederea prea mare avută în Redl și lipsa de control asupra acestuia în urma căreia acesta a putut să comită tradarea. Deodată cu Giessel se va depărta și un foarte distins general. Generalul acesta era protectorul lui Redl, căruia i se atribuie avansarea grabnică a numitului colonel.

Baronul Bolfras, aghiotantul monarhului a leșinat.

Lună baronul Bolfras, aghiotantul monarhului s'a prezentat în audiență la monarhul și i-a raportat despre afacerea de tradare și despre sinuciderea lui Redl. După ce a stat puțină vreme de vorbă cu monarhul, tremurând în întreg corpul s'a depărtat din cabinetul de lucru al monarhului. Abia ieșit în coridor *Bolfras a leșinat și a căzut jos.* Cu multă greutate el a putut fi trezit. După ce s'a trezit a spus celor din jurul lui:

— *Niciodată până acum n'am văzut pe M. Sa monarhul într-o așa stare.*

În afacerea de spionaj a lui Redl se mai așteaptă încă desvăliri senzaționale.

Azi Duminecă

Renlow Circus

2 mari reprezentații de sport.

După amiază la orele 4 cu prețuri moderate și seara la orele 8 și 15 m. cu prețuri obișnuite.

Bilete se vând înainte în prăvălia de artiștii de toaletă a lui RONA JENÓ, bulev. Andrassy nr. 18. Telefon 233.

Situația generală nesigură.

Semnarea păcii între Turcia și statele balcanice
— Războiul sârbo-bulgar iminent.

Arad, 31 Mai.

Cu ziua de astăzi războiul turco-balcanic s'a terminat: delegații Turciei și ai statelor balcanice au semnat preliminarele tratatului de pace. După semnarea tratatului Edward Grey a ținut delegaților o scurtă alocuțiune în care le-a dorit noroc și bine, apoi delegații i-au mulțumit lui Grey pentru munca obositoare depusă în scopul încheierii păcii. Singur numai delegatul muntegorean a rămas nemulțumit. Acesta a declarat că Muntegrenii numai fiind presionați au cedat, deoarece ei nu pot să uite durerea pentru Scutari, pentru pierderea căruia în primul rînd este vinovată Anglia. În schimb Muntegrenii cer Angliei să-i protejeze cu prilejul delimitării teritoriilor cucerite.

Până la încheierea definitivă a păcii mai este însă multă vreme, deoarece mai așteaptă să fie rezolvite încă multe alte chestii și anume: chestia despăgubirilor de război, chestia albaneză și chestia insulelor Egeice.

Situația în Balcani este însă departe de a se limpezi. Și, cum am spus mai dăunazi punctul primejdios nu este la granița greco-bulgară — deși acolo se întâmplă dese ciocniri — ci la granița sârbo-bulgară. Într'adevăr, cei cari trebuie să atace sunt Bulgarii, ori ei au să-și dea seama că nu pot să lupte deodată cu Grecii și cu Sârbii. Prin urmare trebuie să cedeze într-o parte ca să poată birui în cealaltă. Unde e posibil să cedeze, mulțumindu-se cu mici cesiuni teritoriale? Evident că la granița grecească, deoarece dincolo, în Macedonia ocupată de Sârbi se pune chestia mare națională pentru poporul bulgar.

Bitolla (Monastir) a fost totdeauna considerat de Bulgari ca orașul principal bulgăresc din Macedonia, cu toate că acolo trăiește o populație în majoritate românească. Intreaga luptă pentru ridicarea poporului bulgar împotriva Turcilor s'a dat pe tema liberării fraților din Macedonia și opinia publică din Bulgaria ca și armata, nu înțeleg să fi făcut atâtea jertfe pentru ca Bulgaria să piardă tocmai cele mai importante localități din Macedonia.

De altfel știrile se sosesc din Bulgaria cât și din Serbia, arată că se concentrează neîncetat armate puternice la granița sârbo-bulgară și toată lumea este convinsă că războiul balcanic trebuie să înceapă foarte curând.

Din Belgrad s'au expediat de urgență la această graniță munițiuni și proviziuni în cantități mari. Rezerviștii sârbi desconcentrați au fost de urgență rechemati. În Bulgaria se iau cele mai întinse măsuri militare și se chiamă sub drapel până și tinerii de 17 ani.

Momentul este culminant. Serbia a comunicat oficial că menține stăpânirea orașelor macedonene și își sprijină această purtare pe argumente destul de tari. Bulgaria a călcat tratatul de alianță, n'a trimis în Macedonia 100 mii soldați cum era angajată, pe când Serbia a dat un însemnat ajutor — la care nu era ținută — pentru luarea Adrianopolului. Apoi Serbia pierde Albania, pe când Bulgaria se întinde mai mult decât era prevăzut spre Constantinopol.

În timpul cel mai scurt se crede că războiul va începe între Sârbi și Bulgari. Este probabil însă că Bulgaria nu va ataca Serbia până ce nu se va înțelege cu Grecia. Și înțelegerea este aproape sigură fiindcă Grecia are totul de câștigat și apoi este politică tradițională a Greciei să jertfească cât mai puțin și să ia cât mai mult.

De altfel că situația în Balcani este foarte gravă o dovedește și discursul primului-ministru

Fabrică de
granit, sye-
nit industrie
de marmoră
ciselare de
peatră a lui

francez, Barthou, rostit în cameră pentru susținerea măsurilor militare. În fiecare moment, a spus dsa, poate să izbucnească un conflict și suntem deci dator să ne ținem forța militară la nivelul vecinei noastre.

Asemenea declarații grave nu se pot explica numai ca o simplă stratagemă pentru a impresiona camera și a o decide să voteze măsurile cerute de guvern. Trebuie să fie o convingere adâncă la guvernul francez că situațiunea externă este încă plină de primejdii.

Procesul Lukács — Désy.

— Dela corespondentul nostru prin telefon. —

Arad, 31 Mai n.

În vederea pledoariilor fixate pe azi în afacerea procesului Désy-Lukács, un numeros public a asaltat sala de desbateri a tribunalului regesc din Budapesta. După deschiderea ședinței primul la cuvântul prim-procurorul substituit Sélley. Face un scurt istoric al acestui proces și cere să dovedească, că acest proces nu e îndreptat asupra lui Lukács, ci asupra principiilor politice ale acestuia. Trece apoi la combaterea lui Vázsonyi. Expune într'un scurt rezumat afirmațiile acestuia și le împarte în două grupuri: unul referitor la vînderea imobilului din Zlatna, iar al doilea la chestia contractului de sare. Cere să dovedească neverosimilitatea acuzei lui Vázsonyi și cere pedepsirea lui Désy pentru calomnie la adresa lui Lukács. Totodată, ca să-și dea pledoarei un aspect de demnitate cere luarea în considerare o împrejurării atenuante, care consistă faptul, că Désy a fost condus în afirmațiile sale de animozități politice. „Soarta procesului o las în grija judecătorilor — încheie Sélley — țin însă să accentuez, că e în joc demnitatea dreptului unguresc. Starea de lucruri nu s'a schimbat dela primul verdict: n'ar fi deci nici un motiv pentru schimbarea acestuia”.

Pledoarea lui Vázsonyi.

După prim-procurorul la cuvântul Vázsonyi. Acesta afirmă, că lupta dintre Désy și Lukács nu e o hărțuială politică ci e o luptă între două lumi deosebite: e lupta dată între vechea lume idealistă și cinstită ungurească contra americanismului în politică reprezentat de Lukács. Se ocupă apoi pe larg cu analiza înțeleșului cuvântului panamă. Cere să dovedească, că el a procedat corect când a caracterizat de panamale isprăvurile lui Lukács, deoarece „panama”, nu e altceva, decât acea acțiune pe terenul vieții publice, care stă în contradicție flagrantă cu moralul public. Un caz mai grav de panama este atunci când această acțiune se practică direct spre dăuna intereselor publice sau individuale, cum e și — în cazul de față — zice mai departe Vázsonyi. Mișcările Băncii Ungare stau în directă legătură cu contractul de sare. E fapt, cert, că guvernul a primit parale pentru samarlăcul, la care s'a angajat. E irrelevant spre ce au fost întrebuintate aceste parale. Nu vrem să ne intereseze. E admisibil oare ca guvernul unei țări care pretinde a fi civilizată să se dimită la astfel de proceduri neonest, prin cari să falsifice protocoalele unei bănci, și astfel să tragă pe sfoară pe acționari și să-i păgubească?

Nu e destul aceasta pentru ca un ministru de finanțe să poată fi numit panamist.

La orele 12 la amiazi președintele suspendă desbaterile.

După redeschiderea apărătorul se ocupă cu fasiunea lui Zichy dovedind, că Lukács a mintit înselând și pe colegul său din ministeriu Zichy, care din această cauză și-a dat demisia.

În momentul când scriem aceste șire Vázsonyi continuă vorbirea de apărare.

Cronică literară.

Două temperamente.

Ce sunt, în definitiv, romanele și piesele pe cari le cetim? Ele sunt experiența vieții celorlalți. Ele ne vorbesc, așa dar, de propria noastră viață. Și îi preferăm pe autorii în cari regăsim mai mult sentimentele și ideile cari agită sufletul și mintea noastră.

Literatura se poate despărți în două mari categorii. În cea dintâi îi vom clasa pe scriitorii cari ne dau o privire generală asupra vieții, adică o contemplare magnifică dar rece a totalului ei. Acești scriitori consideră existența de pe o înălțime. La urechile lor ajunge rumoarea universală, și ochii lor prind aspectul larg și confuz al bieteii noastre omeniri. Nici un sunet nu se deslușește din murmurul ei general, nici un gest nu se desfășoară din ansamblul gesturilor ei. Cetind aceste cărți avem impresia de a contempla o lume completă dar îndepărtată, o lume străină de sufletul nostru dar accesibilă inteligenței noastre.

A doua categorie literară îi cuprinde pe acei scriitori cari nu ne vorbesc decât de un singur membru al omenirii, dar pe care ni-l prezintă desăvârșit în lucrurile în tristetele, și în aspirațiunile lui. Pe acest individ îl vom iubi sau urî după cum va semăna sau nu cu noi însine. Suntem obișnuiți a găsi bună opera în care se oglindesc pasiunile noastre, și mediocră lucrarea în care ni-se prezintă o figură streină de noi. Dar avem oricând posibilitatea de a înțelege un suflet chiar când este strein propriului nostru temperament, în vreme ce avem nevoie de o oarecare doză de cultură, de spirit de observațiune și de contemplațiune ca să pricepem și să gustăm o carte în care ni se prezintă omenirea în ansamblul ei, și văzută de pe colina filozofiei transcendente.

Reflecțiile acestea mi le-au sugerat două volume deschise pe masa mea de lucru, ambele apărute în ultimul timp și datorite celor doi mari prozatori în viață ai Franței. Vorbesc de „Les dieux out soil” a lui Anatole France și despre „Dingo” de Octave Mirbeau. De cel dintâi din aceste romane apărut acum un an, am mai vorbit dacă nu mă înșel, în coloanele acestui ziar. Cartea lui Mirbeau a apărut numai de puține săptămâni și nu cred rău să-i consacrez câteva rânduri, cu atât mai mult, cu cât opera aceasta e expresia unei noi stări sufletești a autorului ei, așa cum nu ne învățase să-l cunoaștem până azi.

Dar, mai întâi de toate să revin la considerațiile cu cari am început acest capitol. Anatole France și Mirbeau sunt reprezentanții-tip ai celor două categorii de scriitori despre cari vorbeam. Autorul lui „Les dieux out soil” rămâne veșnic seninul și ironicul contemplator al vieții. Durerile, ridicurile ei nu-l indignează niciodată, frumusețile ei nu-l exaltează. Pentru cele dintâi el are întotdeauna un zîmbet de milă și de ironie, pentru cea de a doua o admirație sceptică și liniștită. Cu totul altfel este vehementul romancier al lui „Dingo”. Nedreptățile răutățile, suferința îl revoltă. El strigă împotriva lor, le blestemă cu cuvinte de o magnifică violență. Tot așa, el are frenezii sentimentale în fața frumosului și al binelui. În „Dingo” însă, Mirbeau se arată mai duos ca nici odată. În cele din urmă pagini ale acestui roman admirabil, autorul lui ne apare trist, blând și aproape resemnat, el, luptătorul teribil ale cărui lovituri au purtat întotdeauna distrugerea în rîndul ipocriților și egoiștilor acestei lumi.

Se vede că viața l'a obosit, l'a înfrânt! Dingo e simpla poveste a unui căne, în jurul cărei se învârtesc însă și câțiva oameni. Și Dingo ne apare așa de superior cu instinctele lui firești, umanelor ființe cari-l înconjoară! Devotamentul precum și cruzimea lui canină sunt așa de sincere și de integre în curăția lor animală, pe când ipocrizia și egoismul omenesci, ne par așa de repulsive în artificialitatea care le învâlește. Dar Octave Mirbeau se prezintă mai ales el însuși în paginile cărții lui. Cu sinceritatea care formează fondul incompara-

IOSIF NAGY

Brașov, str. Fântânei nr. 50.

Filiale:

în Székelyudartely și în Sighișoara.

Primește și execută orice fel de lucrări la clădiri monumente, mausoleuri în orice fel de stil. Liferă marmuratură pentru mobilaturi. În urma modelului aranjament de fabricație, prețuri ieftine Liferă pe lângă garanție și obiecte singuratic, cu prețuri convenabile. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și mic, liferez colegilor de branșe și obiecte singuratic în prețul de fabrică. Na 869

bilului său talent el ne irită și ne înduioșează rind pe rind. Nu-l admitem când sentimentele lui se îndepărtează de ale noastre, cetitori săi; dar cât ne mișcă pe cari suntem obișnuiți să le căutăm în sufletul nostru! El este mai întâi de toate un om, un biet om cu cusururi și cu calități omenestii, în vreme ce Anatole France rămâne întotdeauna un spirit imaterial în olimpianismul său. Și avem nevoie și de unul și de celalalt, după pozițiile în cari ne găsim.

Pe când Anatole France ne inspiră mai mult admirație, o admirație statornică și neclintită, Octave Mirbeau ne însuflă ori ce iubire ori mărime. Cel dintâi este departe de noi, pe al doilea avem impresia că-l atingem, că-l auzim vorbind. Curios e, că ambii au darul de a ne irita. Când ne e inima caldă și vibratoare de vre-o emoție recentă, ironia lui France ne exasperează; și violența lui Mirbeau ne mâniază când ne e sufletul senin și mințea liniștită. Și unul și celalalt ne sunt, după cum am spus, necesari, căci ei se completează.

În ei îl regăsim pe om cu laturile lui deosebite pe omul când filozof când instinctiv, după cum suntem fiecare dintre noi după starea organelor și a duhului nostru capricios. Sunt momente când simțim nevoia de a rîde și plînge cu cineva, de a iubi sau urî cu patimă, și atunci ne adresăm lui Mirbeau. Dar în clipele când gesturile noastre cotidiene ne obosesc, când vrem să contemplăm viața și omenirea de departe, cu eleganță și răceală, spiritul nostru se plimbă cu delicii pe paginile slufuite ale lui Anatole France. El reprezintă inteligența noastră în expresia ei cea mai magnifică, iar Mirbeau este temperamentul nostru în magnifica lui vitalitate.

C. R. B.

Operele complete ale lui Eminescu.

Spre orientare.

Primim următoarele:

Imprejurări și cauze neprevăzute ca: adunarea materialului dela Academie și din alte părți, netrimțerea la vreme a cantității de hârtie necesară tiparului, etc. au făcut ca lucrarea operelor complete ale Marelui Eminescu să apară cu mult mai târziu decât am anunțat la prima noastră publicație.

Astăzi însă după toată stăruința am ajuns să avem tipărit gata, mai bine de 3/4 din toată lucrarea, astfel că fiind seamă de nerăbdarea cu care se așteaptă această lucrare, ne facem o datorie a înștiința publicul despre rezultatul ce-l avem până acum și totodată a ne ruga să ni se acorde încă puțin timp, după care li se va trimite tuturor volumul subscris conf. listei și banilor ce ni s'au trimis.

Cu deosebită stimă

Editorii: I. V. Ionescu și N. Georgescu
Iași, str. Lăpușneanu 44.

Ad Posthumum.*)

Post-script.

De Al. Ciura.

Stiu, prietino, că nu e cuviincios să adaugi Post-scripte, dar mă vei scuză de astădată, căci altcum seria scrisorilor mele de mai înainte nu ar fi completă.

Vorbeam de reconstruiri și abia amintim două filmuri mai de seamă, deși ți-ai putea însuși încă atâtea și atâtea filmuri celebre, ce au stors admirația lumii întregi.

Ai văzut tu filmul, ce reprezintă *Potopul*? Eu l'am văzut și am rămas cu totul răpit de perfecțiunea, la care a putut să se avânte această inovație a vremurilor noastre. Noe îndemna pe semenii săi, să nu mai trăiască viața destrăbălată de până acum și să se reîntoarcă la căile Domnului. Indemnurile lui au fost zădarnice. Atunci ingerul Domnului i-a poruncit să-și alcătuiască o barcă, în care se va ocroti el și cu familia lui, căci restul omenirii era merit pierzaniei. Și deodată se porneste un suflu dușmănos de vigiele, nisipul pustului întunecă zarea și palmierii își pleacă trunchiul mlădios până la pământ. Zarea e surie-gălbuie, apoi trece într'un mohorit prevestitor de moarte. Zgăburile cerului se deschid și ploia nemiloasă cade în unde tot mai năvalnice, nămolind în câteva clipe, frumosul colț de pământ, cu primăvară eternă și cu viață patriarhală. Apa curge în șiroaie, strecurându-se printre grămezile setoase ale nisipului. Dela o vreme observi, cum apa se tăiește a-

dunându-se în ochiuri tot mai mari de ape, până ce acopere, ca o oglindă tulbure întreg cuprinsul. Prin țîșnirea stăruitoare a ploii, observi oameni și dobitoace, alergând speriate, în căutarea unui loc de refugiu. Apa se ridică tot mai sus, acoperind căsuțele primitive ale oamenilor — să zicem din epoca terțiară. — Îl vedem refugiindu-se pe coperișele plută, într'un amestec îngrozitor; îi vedem atârându-se de vârfurile palmierilor, ce abia se mai zăreau acum din clocoțul valurilor deslănțuite. Apare barca lui Noe, plutind biruitoare deasupra valurilor ucigăse; din când în când mâni desperate se întind din fundul văltoarei, ca să se agațe de scândurile ei. Încercarea lor e zădarnică și nenorocită, cari au încercat să se atârne de această barcă, se brăbuesc în adâncul întunecat al potopului. Să mai vadă acum abea culmile munților celor mai înalți, dar valurile le acoperă și pe ele și în curând nu se mai vede nimic decât imenzitatea cerului și a apelor, asupra cărora barca lui Noe plutește, ca o coage de nucă în voia lui Dumnezeu și a talazurilor, ce abia acum încep să se mulcomească. Noe va fi avut prilejul să-și dea seamă pentru întâia oară, cât de subredă e viața omenească, când o vedea suspendată între imenzitatea bolții cerești și a apelor fără de hotare. Se deschide o ferestruică și cei doi corbi pleacă în lume, dar nu se mai întorc înapoi, ademeniți de prada bogată a hoiturilor, ce-i așteptau.

Iese apoi porumbul, și se reîntoarce cu ramura de maslin în gură și deodată cerul se înseninează, culmile ies tot mai mult la iveală de sub cătușile valurilor, soarele începe să zimbească mai prietinos și arcul multicolor al curcubeului vestește omenirii, că Dumnezeu și-a potolit mânia, primind jertfa lui Noe și-a familiei sale și dând încă odată, din văzduhul plin de lumină, binecuvântarea ce o rostise la crearea lumii: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul.”

Sau ai văzut *visul lui Napoleon*?

Nebiruțul Caesar, după ce stăpânise lumea întreagă, în clipa când își închipuia, că omenirea e creată numai pentru a-i satisface nemărginita lui sete de mărire, se pomenește deodată încătușat în cadrele inulei Sf. Elena. El, la al cărui gest, zeci și sute de mii de oameni se năpustiau în moarte, cu zimbet pe buze, era acum un biet prinsonier și avea prilejul, să-și dea seama mai mult ca oricare alt muritor, că toată mărirea și strălucirea acestei lumi, e praf și cenuse....

Valurile mării se izbeau în batjocură de stâncile sterpe și murmurul lor spunea o poveste atât de minunată și de tristă, despre un împărat mare, și puternic, ce s'a prăbușit chiar în clipa, când își închipuia, că lumea e creată pentru dânsul... Tronul lui s'a prăbușit, mărirea lui s'a spulberat ca o ceață, dar visul lui de mărire îl urmărea și în acest colț al suferinței și al exilului.

El adoarme, în camera lui strimță și deodată zidurile se prăbușesc, camera ia dimensiuni extraordinare și *grenadirii* trec falnici în fața Caesarului, chimându-l la noi biruințe, la nouă glorie... Ei defilează în șiruri compacte, în șiruri ce par a nu se mai termina, cu ochii ațintiți asupra Caesarului adormit, ca pentru a-l deștepta din somnul lui letargic. Napoleon se cutremură în somn, își duce mâna la frunte, deschide ochii... — și totul dispăre; el se pomenește iarăși singur în chilia lui săracă, în singurătatea lui de împărat ferecat în cătușe. Adorme iarăși... și pârtelele iarăși se prăbușesc ca prin farmec, *grenadirii* defilează din nou în fața lui, chimându-l cu privirea să revină iară între ei, să-i conducă la biruință sau la moarte....

În tabloul din urmă, Caesarul se pomenește deodată tipând în somn, căci o pajură uriașă, un *vultur cu două capete*, îi luase copilul din leagăn și îl ducea acum în priscul lui de pasere răpitoare... Era odrasla nemuritorului Napoleon, căruia părintele voia să-i lase o stăpânire mai puternică decât aceea alui Alexandru cel Mare — și acum vulturul prădalnic îl ducea ca pe o minge, bătându-și joc și de inima de părinte al acestui împărat, ce a stăpânit pe vremuri jumătatea lumii!

Napoleon își deschide ochii, privește rătăcit în juru-i, dar camera se restrânge iarăși în încheierea scundă a pârteților, în care putea să încapă durerea unui împărat înfrânt dar nu aceea a unui părinte, căruia i-se răpește singurul copil, la leagănul căruia Caesarul își închega celea mai îndrăsnite și celea mai luminoase visuri....

Să închei însă, prietino, să nu ți-se prea obosească ochii, căci vom mai avea prilej să revenim asupra filmurilor, la acest loc.

Ele au început să ocupe teren și în literatura popoarelor mai culte și multe din cărțile literare, cari pătrund așa de cu greu în sinul maselor, devin accesibile publicului, cu ajutorul filmului vrăjtit.

Am văzut „*Dama cu cameli*” redată în filmuri, am văzut pe „*Sapho*” alui Daudet, și am cettit, că la Paris s'a predat, la cinematograf cu un succes extraordinar: viața și operele principale ale lui Balzac.

În literatura noastră avem deocamdată singur filmul independenței, în care povestea glorioasă a războiului se desfășură în cadrul alor trei poezii de Alecsandri. (Peneș Curcanul, Rodica, Pe drumul de costișe).

Dar câte s'ar mai putea realiza încă! Legende istorice ale lui Bolintineanu, povestirile istorice ale lui Negruzzi și Odobescu, cântecele de vitejie ale lui Cosbuc, fragmente înălțătoare din Miron Costin și Neculce, satira a treia alui Eminescu, începând cu visul Sultanului până la lupta dela Rovine și până la tabloul idilic, când unul dintre fiii falnicului Domn, după biruință, scrie dragei sale o scrisoare:

De din vale din Rovine,
Grăim, Doamnă cătră tine,
Nu din gură ci din carte.

Sau Luceafărul lui Eminescu — aceasta în o lumină albastră — începând cu visătoarea frumoasei fete de împărat, cu intrupările repetate ale Luceafărului, ce se asvârle în Mare, ia haină de muritor, cere creatorului să-i ia al nemuririi nimb... — până ce se convinge că iubita lui nu era decât un frumos și amăgitor chip de lut și că Creatorul avea dreptate când îi spunea, să nu încerce a-și lăpăda haina lui strălucită pentru frumoasa cu haine lungi și mințe scurtă, ce nu înțelegea iubirea lui fără de margini.

Îți mai aduci aminte, prietino, de poesia lui Bolintineanu „*Mama lui Ștefan cel Mare*”? Azi Bolintineanu începe a trece în domeniul uitării, cași poeziile lui, dar ce film minunat s'ar putea face în legătura cu această poezie... un film cu castelul Domniței, în care ceasornicul dela poartă sună noaptea jumătate, cu Ștefan ce se întoarce rănit și după ce-i respins sună din corn, își adună oastea și risipește pe turci....

Iată pentru ce spunea, prietino, în scrisoarea mea dintâi, că ai dori să fii milionar. În cazul acesta ai putea inspira unui proprietar de filmuri atâtea minunate tablouri din istoria și literatura noastră, ai răspîndi atâtea lumină în cercuri tot mai largi, și în aceeași vreme ai câștiga și eu într'un interval relative scurt alte și alte milioane.

Regretă, prietino, aceasta împrejurare nefastă, căci jumătate din venitul curat, ți-l-ași da tie....

CRONICA ȘCOLARĂ

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor gr. cat. din ținutul Hațegului la Romos.

Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din ținutul Hațegului și-a ținut adunarea generală ordinară la 11 Mai n. a. c. în biserică și școala gr. cat. din Romos (lângă Orăștie), fiind de față președintele de onoare Dr. Iacob Radu, acum vicar general epp. canonic în Lugoj, protopopii I. Stupineanu și I. Petean, subinspectorul reg. de școale Poppov P. din Deva, mai mulți preoți gr. cat. și gr. or. mai mulți învățători gr. or., notarul comunal Cornel Grădina, contabilul G. Todică și I. Ienea învățător în Lugoj, apoi aproape toți învățătorii afară de 7, cari în parte s'au scuzat absența.

Adunarea a avut loc după serviciul divin, fiind deschisă de Dr. Iacob Radu, iar vicepreședintele învățătorul Șerban Șerban, a salutat adunarea și pe oaspeți prin un frumos discurs despre „Școala prezentului și a viitorului.”

Din raportul comitetului reiese, că Reuniunea are avere de 3021 cor. 36 fil., în bani, o bibliotecă de 528 volume și 495 fascicule; iar membrii onorari 14, fondatori 56, ordinari 66.

Domnului inv. Șerban Șerban i s'a dat premiul de 20 cor. în aur pentru lucrarea sa: „Limba maghiară în școlile populare nemaghiare”, iar dsoarei inv.-re Roza Lupan premiul de 10 cor. pentru lucrul de mână.

Au preles: I. Drăgan, conversație în limba maghiară cu elevii cl. V și VI din Istorie și Geografie, A. Olărescu sunetul „r” după metoda fonomimic, iar Ș. Șerban și-a cettit operatul premiat.

La critica prelegerilor și la discuția asupra temei: „Cum să se propună limba maghiară în

*) Vezi numerele: 84, 92, 98, 104.

școalele nedespărțite” au luat parte dñii: I. Drăgan, I. Fleșeriu, A. Grecu, I. Ciora, I. Ienea și Ș. Șerban.

Rapoartele comisiunilor eximise au fost luate la cunoștință (aprobate) și s'a votat budgetul pe 1914.

D. Ș. Șerban raportează în chestia orfelinatlui învățătorilor gr. cat. și îndeamnă învățătorimea a lucra cu zel pentru augmentarea fondului.

S'a decis înființarea: „Muzeurilor școlare”. Ca temă de concurs s'a primit: „Cum să se propună computul în școalele nedespărțite.” S'a discutat chestia congresului învățătoresc, alegând pe d. Ș. Șerban de delegat, iar „Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român” a fost declarată de membru onorar al Reuniunii.

Cea mai apropiată adunare generală va fi în Pui — 6 Mai n. 1914.

S'au înscris noi membri fondatori: P. O. dñi Teofil Crișan și I. Petean.

Pentru verificarea procesului verbal s'au ales dñii Candin Gliga și Gh. Bota.

S'a ales ca președinte al Reuniunii prin aclamațiune P. O. d. Teofil Crișan, vicar for. în Hateg.

Fiind programul exhaustat vicepreședintele mulțumește oaspetilor și membrilor, îi îndeamnă să aibă la inimă prosperarea Reuniunii și a școalei române și declară adunarea generală de închisă.

La excursiunea de studiu din 12 Mai. a. c. au participat abia patru membri, cari au vizitat școala economică din Geoagiu de jos, parcul, muzeul acelei școli, școala de pomi, economia vitelor, grădina de model ș. a. dându-li-se cu plăcere explicațiile de lipsă, timp de 4 ore. Au regretat, că n'au putut vizita și sanatorul, scăzile și terasa dlui Todica, cu aparatele de astronomie.

Coresp.

INFORMAȚIUNI

Arad, 31 Mai n. 1913.

Ungurii vor avea încă două universități. Patriotismul rău înțeles al guvernanților a dat ca roadă acele sute de școli de stat elementare, școli de prisos ce funcționează în ținuturile cu naționalități, și acea universitate din Cluj așezată în inima unui mare ținut cu populație în majoritate românească. Acelaș sentiment patriotic a îndemnat orașele Dobrițin și Pojon, — bucurându-se de atâtea tradiții istorice, ba puțând chiar să rivalizeze pe acest tărâm cu Budapesta fostă și a Otomanilor —, să ceară înființarea câte unei universități. Dorința ambelor orașe e aproape împlinită. Întâi se va deschide universitatea din Dobrițin, probabil la anul.

Fără să se țină seamă de situația etnografică a Ungariei, maghiarii vor avea patru universități cu caracter eminentamente unguresc. Deși maghiarii sunt majorați de numărul cetățenilor celorlalte națiuni conlocuitoare.

În văicăreața neajunsurilor strigate de cătră cele două orașe patriotice în fața ridicării noilor universități, noi simțim cum crește spiritul de revoltă al națiunilor nemaghiare în fața nedreptății ce se face pe pământul lor. Din banii publici ai atâtor milioane de cetățeni nemaghiari în țara asta se fac școale elementare, medii, universități *maghiare*, în orașele de pe întreg întinsul țării se ridică *kulturpaloták*-urile (palate culturale) închinată pentru *közművelődés* (educație socială), — cum e și palatul cultural ce se ridică acum în Arad.

Știm însă la temelia ori cărei instituțiuni trebuie să stea rezervoarele de energii ale suile-

tului întemeietorului respectivei instituții. Rezervoarele de energii născute din necesități adânci de viață.

Ziarist decorat de regele României. Din București primim știrca că M. Sa regele Carol a acordat medalia „Bene-Merenti” cl. 1-a dlui Gheorghe Rădulescu, publicist. Felicitările noastre.

„Necesitățile de viață” de pe urma cărora au răsărit atâtea instituții ale „țării” noastre — vor fi născute, toate, numai din *tendințele de maghiarizare?*

Când își vor eluipa națiunile conlocuitoare cu națiunea maghiară, *dreptatea etnografică*, asigurându-și cultura, progresul național?...

Românii din Curtea de Argeș pentru întemeierea din Sătmăre. Insuflețiți de scrisoarea părintelui Dr. Vasile Lucaciu, reproducă de ziarul *Minerva* din București, Românii din Curtea de Argeș (România) au făcut o colecție în sumă de lei 66 bani 50, cu destinațiune pentru copiii martirilor din temniță. Iată și lista generoșilor donatori:

Elena Popescu 5 lei; Ion Roman 5; Mitică V. Roman 5; G. Stănescu 1; G. Fleșeriu, cioban 1; Calin Iacobescu 2; Nicolae Dordea 3; Dumitru Băncișor 5; Stanca I. Ionescu 1; Paraschiva D. Șogon 1; G. Stănescu-Bulacu 1; Mitică Ionescu 0.50; Petre Vălsănescu 0.50; Un român 2; Ana I. Herta 2; Ilie Herto 2; Ion Moga 3; Petrică Popescu 1; Dumitru Stoicescu 1; G. G. Ionescu 2; V. Mărzea 2; C. Popovici 3; căpitan Enescu 5; I. Erbașu 3; Un macedonean 1; G. Dumitrescu 3; I. Căciulescu (organizatorul colectei) 3; Nicolae Dragomir 2.50. Total lei 66, bani 50.

Savanții francezi și știința românească. La Academia de științe din Paris academicianul Perrier a expus cercetările de aerodinamică ale dlui Vasilescu-Carpen din București, ale cărui lucrări sunt întemeiate pe observarea zborurilor păsărilor, făcute la Constanța. Perrier zice că d. Vasilescu este un savant distințit ale cărui studii sunt remarcabile.

Ștergerea d-nei Ela Negruzzi din baroul ieșan. Curtea de apel secția din Iași, cu o majoritate de patru voturi, a admis apelul grupului de avocați și a ordonat ștergerea din barou a doamnei: Ela Negruzzi. Pentru admiterea în barou a fost primul-președinte Burada. Dna Negruzzi va face recurs.

La fondul ziaristilor români din Ungaria au mai intrat prin administrația ziarului „Unirea” din Blaj cor. 5.90 dela Leon Tărnăvean, abs. de teologie din Tulgheș.

Un monument principelui Dimitrie Cantemir. D. T. T. Burada, cunoscutul etnograf român a luat inițiativa pentru ridicarea unui monument la Iași în memoria lui Dimitrie Cantemir, învățatul principe de pe vremuri al Moldovei, care s'a făcut cunoscut în întreaga Europa prin scrierile sale de istorie românească și universitate.

Expoziție agricolă în Iași. La propunerea dlui Negruți, primar al Iașilor, la toamnă se va aranja în acest oraș o expoziție agricolă. Ministerul de agricultură și domenii al României va da tot concursul acestui însemnat eveniment social.

Congresul medicilor veterinari din România. De mâne începând (19 Mai v.) se va ținea în regatul român un congres al medicilor veterinari și va dura până Joi (23 Mai v.). În decurs de 4 zile se vor desvolta admirabilele teme din știința aceasta medicală. Se va contribui astfel la îmbogățirea și înflorirea științei medicale în regatul român. La finea ședințelor congresului se vor face excursii științifice pe diferite domenii.

G. Titeica membru al Academiei Române. Academia Română a ales ca membru ordinar al ei în locul regretatului Spiru C. Haret pe d. G. Titeica, profesor de științele matematice la universitatea din București.

Ziarul bulgăresc „Utro” anunță că deputația locuitorilor din Silistra va convoca în curând o întrunire, și va comunica tot ce s'a hotărât în privința cedării Silistra.

Învățăutul Aristotel a fost — albanez! Iată o curiozitate adusă pe lume de „savantul” albanez Sami Beri Frascheri prin o carte pe care a scris-o acum doi ani în albanezește cu titlul: „Ce a fost Albania, ce este și ce va fi?” Părându-i-se că această carte ar putea servi ca argument decisiv pentru diplomații Europei pentru a trage mai de grabă granițele Albaniei, savantul albanez a edat-o în nemțește zilele trecute.

Fondul cărții e așa: tot ce a strălucit ca cultură și civilizație în trecutul popoarelor balcanice, nu e produsul Macedonenilor, Tracilor și Grecilor, ci produsul albanezilor. Căci și Aristotel a fost albanez. Cartea aceasta e plină de fapte eroice, de vitejii extraordinare de ale poporului albanez.

Savantul Sami Beri Frascheri pare a se fi luat la întrecere cu invențișii savanți Unguri, cari, cum a fost Horváth István, au susținut că Adam și Eva au fost Unguri curați, și au inventat în istoria lor acele faimoase legiuni de eroi fără seamă pe întinsul pământului acestuia.

O expediție austriacă la polul sudic. În Viena s'a constituit eri o comisie sub președinția contelui Ivan Wilzek cu scopul de a întreprinde o călătorie în ținuturile antarctice, pe pământul continentului al 6-lea. Ținta expediției nu e înaintarea mai departe cătră polul sudic, ci lămurirea unei probleme ce s'a pus, că anume acest al șaselea continent nu va fi stând în legătură topografică cu America de sud? În vederea expediției se va aduna o sumă de 600.000 cor. Între părtașii excursiunii va fi și geologul dela Graț Dr. Felix König, care în sala „Handels und Gewerbekammer” a ținut o foarte interesantă conferință asupra scopului misiunii austriace. — Mâne seară excursioniștii vor fi oaspeții ministrului de comerț Schuster-Bonnot.

Vizita regelui Italiei Victor Emanuel la Stockholm. În luna Iunie regele Italiei va întreprinde o călătorie în Suedia. Iachtul regal „Trinacria” a fost aprovizionat pentru această călătorie. La Kiel regele Victor se va întâlni cu regele Gustav și împreună vor merge la Stockholm. Întâlnirea aceasta e fixată pe ziua de 27 Iunie.

Trupa „Petre Liciu” în Bucovina. Din Cernăuți ni se scrie: Trupa de teatru „Petre Liciu” care până acum a dat excelente reprezentații în Cernăuți și la țară s'a hotărât să vie la Bucovina și în anul acesta ca să deie o serie de reprezentații în capitală și în provincie. Trupa vine sub conducerea dlui C. Belcot, artist-societar al Teatrului Național din București și cunoscut publicului din anii trecuți. Reprezentațiile vor începe în Cernăuți după 15 Iunie c.

Scoala călugărilor din Lugoj. Primim următoarele: „Drapelul” în numărul din 16/29 Mai comentând cele scrise în „Românul” din Duminică trecută despre școala călugărilor rom.-cat. din Lugoj și despre datorințele intelectualilor din Lugoj, se întreabă că oare „intelligenții” din Lugoj îi revine datorința ca să populeze internatul român de fete. Totodată recunoaște că internatul acesta de fapt tânjește.

În corespondența apărută în „Românul”, între altele, s'a zis: „...că până când internatul român de fete din Lugoj tânjește din mila „externistelor” cari cercetează „claustrul”, până atunci acesta își ridică noi palate pe bani la cari contribuim și noi”.

Să clarificăm:

Fapt e, că nu s'a purtat de grijă, ca să nu lipsească „școalele proprii mai înalte”, ba s'au casat și clasele „superioare” dela școala gr.-or. română din Lugoj, clase cari satisfăceau dacă și nu pe deplin, cel puțin în parte exigentelor plugărimeii din Lugoj. Întreținerea aceasta, precum și sistarea claselor amintite cred că nu poa-

te cădea în sarcina inteligenței române din Bistrița sau Dej. Asemenea și faptul că plugăria română din Lugoj și o bună parte din preoțimea din jurul Lugojului își înscrie fetițele la „claustru” încă nu poate fi pus în sarcina preoției din comitatul Sibiiului.

Și dacă și nu în mod direct; inteligența din Lugoj ridicând nivelul internatului, augmentându-l cu vre-un curs de lucru de mână și bucătărie, ba eventual îngrijându-se cu timpul și de o „școală proprie mai înaltă” poate să-l populeze indirect.

De altfel nu e verosimil, că dl Dobrin chiar în sala congregației ar fi voit să arăte publicului românesc cât de mare trebuință avem în Lugoj de o școală civilă română de fete, căci d-sa e în situația de a face propagandă acestei idei cu succes cu mult mai mare pe alte căi, — bunăoară în coloanele „Drapelului”, și tot d-sa știe, că publicul românesc care vine la congregație e mânat aici mai mult de dorul de a mai afla câte o nouă ticăloșie comisă de administrație.

Să vorbim deci pe față și să nu apucăm pe căi lăturișe!

Cor.

Mari călduri în Anglia. În Anglia sunt călduri tropicale, cum n'au mai fost dela 1889. Au fost șapte cazuri de insolație, dintre cari patru mortale. Din Paris vin de asemenea știri despre călduri insuportabile. Deși acum o săptămână Parisul era bătut de ploii și de vânturi, azi temperatura în oraș e de 30 gr. Celsius.

Nenorocirea pe câmpul de tragere din Focșani (România). Pe câmpul de tragere dela Focșani s'a întâmplat dăunazi un accident care a costat viața unui ostaș: Plutonierul N. Matei atingând, din imprudență, butonul unei mitraliere, ce era încărcată, a împușcat pe caporalul Potop Constantin, care a murit pe loc. Victima acestei nenorocite întâmplări a fost transportată la spitalul militar. Plutonierul Matei se găsește într'o stare de surescitare desperată. S'a deschis o anchetă de către autoritățile militare.

Un proces de calomnie al lui Roosevelt. Intreaga Americă urmărește desbaterea procesului de calomnie intentat de Roosevelt adersarului său politic Newet. Cu prilejul ultimei campanii electorale, acesta a declarat că Roosevelt a adus numeroși matorți și oameni politici pentru a se apăra contra acestei acuzări. El a declarat că la masă golește, ce e drept, câte un pahărel de vin, altă dată chiar și bere; singura băutură, însă, pe care o obișnuiește, e zara.

Reclama e sufletul comerțului. Pe zidurile unui oraș mare din Franța au fost zilele trecute niște afișe concepute astfel:

„Un portofel cu 300 lei și numeroase coman-de a fost pierdut de voiajorul casei X.... Persoana care-l va găsi e rugată să trimeată comenzile la casa X. și să reție cei trei sute lei ca recompensă.”

Natural toată lumea ceti această încântătoare promisiune și fiecare își zise că comenzile trebuie să fie considerabile ca să motiveze o asemenea recompensă.

Astfel stratagema publicității a reușit să facă pe toată lumea să-și dea seama de importanța de verului casei X!

Mari furtuni în Anglia. Anglia de sud a fost bătută eri de o puternică furtună cu grindină. Ogoarele și livezile au suferit foarte mult; regiuni întregi au fost distruse. Mai mulți oameni din ducatul Essex au fost răniți de boabele grindinei. Biserica st. Paul din Walworth, fiind lovită de trăsnet, a ars până la temelii.

INȘTIINȚARE.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame că în

Be 1152

atelierul meu de blănărie p. domni și femei din strada Deák Ferencz nr. 32.

Scump, dar... ieftin. Pictorul francez Conture dobândise un mare succes cu tabloul său „Voluntarii”. Într'o zi, un confrate, admis în intimitatea atelierului, îl vizitează și-i zice:

— Nu știi, Conture!... Cunosc un burghez care ar dori foarte mult să-ți vadă tabloul.

Pictorul avea un singur defect: nu era amabil. Față cu burghezii mai cu seamă, sau cu băcanii — cum îi numea el — disprețul lui era hotărâtor; Conture nu voia să audă vorbindu-i-se nici de persoana nici de spiritul lor. Tot disprețul lui se domolea însă, când era vorba de pun-ga acestor nesocotiți de el.

— Du-te de te plimbă cu burghezul tău! strigă pictorul. Nu cumva voi primi să mi se profaneze opera cu privirea băcanilor?...

— Atât mai rău, iubite! Omul meu ar fi în stare să plătească 500 de franci numai pentru ca să-ți vadă tabloul.

Conture se cam strămbă!... Cinci sute de franci nu era glumă!... Totuși mândria fu mai mare decât pofta de bani.

— Il voi da pe ușă afară, cu banii lui cu tot! răspunse Conture c'un gest demn de Talma.

Amicul plecă: după câteva zile se întoarse.

— Ce zici, Conture? Burghezul meu?!...

— Iar cu el?

Ar fi dispus să dea și o mie de franci pentru ca să-ți vadă tabloul.

— Drace!... O mie de franci?... O mie?...

Ei bine, poftescă acest îndărătnic. Dar, spune-mi, cum îl cheamă?...

Jaques Arago.

— Cu neputință... Arago este orb.

— Foarte adevărat, dar tocmai pentru aceasta ar da cu plăcere o mie de franci ca să vadă tabloul tău...

Și iată cum se găsește lucruri cari, de și par scumpe, în realitate costă foarte ieftin.

Atragem atențiunea cetitorilor asupra inserției dlui L. Olariu, singurul agent român de mașini agricole în Budapesta. Avem informații că dsa munște cinstit și că previne pe agenții străini, cari n'au alt scop decât să exploateze neorientarea făraniilor noastre. Să ne adresăm dlui Olariu cu încredere.

x Nadler és Dr. Schönfeld fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII, Prater 9. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați lîferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele lîferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x Se atrage atențiunea acelor cari călătoresc la Budapesta asupra hotelului PARIS, provăzută cu camere confortabile, bucătărie bună și cafeana liniștită. Hotelul e în Váci-körut, în apropierea gării de nord, stațiune de tramvai electric în fața hotelului, de unde se călătorește ieftin și comod în oricare parte a orașului. (E 1127)

x Stomacul rău produce indispoziții; omul își pierde voia de muncă și în sfârșit devine absolut incapabil de a mai munci. Există însă un mod de a ne putea apăra cu siguranță contra acestei boli. Să întrebuițăm vechea și cunoscuta apă amară „FRANZ IOSEF”. Acum peste un sfert de veac conducerea clinice de boale interne a univ. științifice reg. făcea amintire despre următorul caz senzațional: Bolnavul nostru e un tânăr, care de jumătate an suferă de o boală devenită cronică de stomac și de intestine. Fiindcă în ultimele 3 zile tânărul n'avea scaun, ca încercare i-au dat un pahar cu apă amară „FRANZ IOSEF”. Și, după abia

două ore s'a arătat rezultatul. A doua zi dimineța tânărul s'a simțit foarte bine. Apoi 5 zile de-arândul i-au mai dat dimineța din apa „FRANZ IOSEF” iar în ziua a 6-a lipsa de apetit a încetat cu totul și deodată cu aceasta au scăzut și durerile de stomac. În farmacia, drogherii și băcării să cereți expres apă amară „FRANZ IOSEF” iar în schimbul acesteia să refuzați a primi o altă apă. Fiți atenți la vigneta și notița; unde nu se capătă de vânzare să vă adresați printr'o cartă postală direct către direcțiunea isvoarelor de ape minerale — FRANZ IOSEF în Budapesta (I., Kelenföld). (Hi 821)

x Cea mai ieftină sursă de cumpărat sticlării, porțelanărie, lampe și obiecte artistice de lux. Cadre pentru tablouri se execută cu prețuri foarte moderate și prompt. Fischer Mór, Arad, bulev. Andrássy Nr. 25. Telefon prin oraș și comitat 568. (Fi 1135)

x Prăvălie de modă „CHIC” pentru bărbați. Arad, bulev. Andrássy Nr. 15. Mare asortiment de cele mai elegante albituri, cravate, pălării și tot felul de articoli în această bransă, cu prețuri foarte ieftine. (Nr. 1058 — 20)

x Dr. BARAC JENŐ și-a reluat consultațiunea la Gleichenberg pentru cei suferinzi de boale de inimă și de plămâni. (Nr. 1167)

Mulțumite publice.

Pregătindu-mă de-o excursiune mai lungă, cu elevii școlii confesionale gr. or. din Săcămaș și neavând mijloacele necesare de-a putea acoperi speșele de drum, am intervenit cu o colecță la următorii domni, cari înțelegând scopul ideal, au contribuit cu următoarele sume: Dr. Ștefan Rozvany adv. 7 cor., Dr. Ștefan Chiriloviciu adv. I. Iancu dir. de bancă câte 5 cor., „Progresul” 10 cor., Dr. Simion Dragomir adv., Z. Mureșian protopop, Nicolae Crețu inv., Iosif Datcu șef compt., toți câte 2 cor., Dr. Victor Gherasim adv. 3 cor., G. Cărăbaș șef compt., Oliviu Sirb dir. de bancă, Valer Popoviciu cand. de adv., Iosif Părvu, I. Olariu, D. Sulică cand. de adv., D. Dataca casar de bancă toți câte 1 cor.

Pentru toate aceste marimoase contribuiri îmi exprim sincere mulțumiri.

Săcămaș, la 28 Maiu n. 1913.

Andrei Ciovică, inv. gr. or.

În Ceica, la 28 Maiu c., pentru fondul cultural al „A-strei” au binevoit să contribuiască următorii:

Dr. E. Petru Grozda adv. 2 cor., Dr. Ioan Iacob adv. 2 cor., Teodor Popa preot din Felcher, Friedmann din Șerșes, câte 2 cor., Tamaian paroh Sombassag 1 cor., N. N. 2 cor. Total 11 cor. Directoriul despărțământului de Ceica le exprimă mulțumită sinceră susnumiților

CRONICA SOCIALA

Prelegeri populare. Membrii și toți sprijiniții despărțământului Murăș-Oșorheiu al Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român sunt invitați la prelegerile populare, cari se vor ținea în 8 Iunie c. în următoarele comune: Sâncraii Band și Sânmărtin înainte de amiază orele 10; Sângeorgiu, Uroi și Răciu după amiază orele 3.

Nicolau Vulcu, director, Dr. Bucur Băra secretar.

primesc spre executare toffelul de comande de blănării, transformări, reparări și păstrări pentru vară împotriva moliiilor, — focului și a furtului, cu prețuri foarte ieftine, cu garanță. Mare și bogat asortiment pernament de toffelul de articlii gata de blănărie; actualmente în decursul verii cu prețuri scăzute de 25%. — Rog binevoitorul sprijin al on. public, cu distinsă stimă

Beregszászy Lajos, măsnetru-blănar Arad, str. Deák Ferencz 32.

Bibliografie.

A apărut:

Reuniunea învățătorilor, an X, Nr. 5, revista reuniunii învățătorilor români dela școlile populare confessionale ort. din protopopiatele arădane I—VII. Are următorul sumar: Redacția: „Mântuirea școlilor noastre”; Petru Lupas: „Educațiunea școlară în raport cu familia și societatea”; Dimitrie Boar: „Ce voesc dascălii?”; Vasile Dumbravă: „Cum să inducă lumea în eroare cu mecanismul din școală”; Iosif Stanca: „Contele Ștefan Széchenyi” (prelegere practică); Literatură pentru copii. Elena Farago: „Stigletele”; Reviste: „Școala Viitorului”; „Gazeta învățătorilor”; Cronica: „Uniunea membrilor corpului didactic primar din România”. Apare lunar. Abonament în Ungaria 5 cor., străinătate 7 cor.

„Revista politică și literară” pe o estensiune de 32 pag. quart mare, ediție de lux, apare în al V-lea an de existență la Blaj (Balázsfalva) sub conducerea dlui **Aurel Cioto** și cu colaborarea celor mai distinși scriitori dela noi și din România.

Conține articole de știință politică, sociologie, filosofie, istorie etc. precum și o îngrijită și însemnată parte de literatură frumoasă.

Bogate informațiuni și cronici: politice, literare, sociale, artistice și economice.

Este unica revistă în acest gen la noi. Apare odată pe lună.

Costul abonamentului pe un an 12 cor. În România și străinătate pe un an 20 cor. Numere de probă la cerere se trimit gratuit.

La **Librăria Tribunei** se află de vânzare următoarele cărți:

Proba cuceririi Silistrei și cadrilaterului de Români. Document autentic, francez din 1595. Tradus de Ion Catina (1913). Prețul Cor 2 + 10 fil. porto. Recom. 35 fil.

Edgar Allan Poe. Nuvele alese. Traduse din englezește de Z. Achimescu. Prețul cor. 1 + 10 fil. porto, recom. 35 fil.

Mircea C. Demetriad. Visul lui Ali. Poemă fantastică în 8 icoane. Prețul cor 2 + 20 fil. porto.

Rodica. Culina. (Cea mai nouă carte de bucate.) 1913. Prețul cor. 3 + 20 fil. porto. Recomandat 45 fil.

Dr. Eraclie Sterian. Cum putem mări cantitatea de viață și paradoxele longevității (a 5-a mie). 1913. Prețul cor. 1.50 + 20 fil. porto, Recom. 45 fil.

Ion Dragoslav. Volintirii. Prețul cor. 1.80 + 20 fil. porto.

Loc deschis*.

Onorată Redacțiune,

Rog a publica următoarele:

Prin actul oficiului protopopesc gr.-or. român din Beiuș Nr. 140/1913 am fost onorat cu conducerea proctimei gr.-or. române din cercul Ceica înaintea Episcopului rom. cat. de Oradea-mare Excelența Sa contele Dr. Széchenyi. — Urmând acestui ordin onorific la 26 Maiu mai mulți preoți ne-am prezentat în Ceica ca în numele bisericii noastre să-l salutăm pe Înaltul Prelat.

*) Pentru rubrica aceasta redacția nu ia răspundere.

Ajungând recepțiunile, m-am interesat de program, — când apoi am aflat și adevă: plebanul nu spune, că la rândul prim vin autoritățile civile din comună, apoi bisericele, și anume: în locul I biserica reformată (ne existentă în cercul nostru pretorial de Ceica, că numai de câțiva ani s'au așezat reformați aici pe teritoriul dominiat și nu au biserică nici preot). II. Greco-catolică română. III. Gr.-or. romană. IV. Izraelită și V. Romano-catolică, adevă reprezentanța bis. rom.-cat. cea din urmă, (nu se știe din ce motive de umilință sau altele, — au poate că noi nu observăm acestea apucături).

Abstrăgând dela faptul că s'a făcut abatere dela principiul „eclesia praecedit” luându-se în program la locul prim autoritățile civile, peste care treceam la ordinea zilei, — mult ne-a jignit însă împrejurarea că între biserici la locul I a fost luată în program biserica reformată reprezentată prin un preot anume adus din cercul Beiușului nefiind în cercul nostru nici o parohie reformată.

De sine înțeles că prin acest fapt desconsiderat fiind prestigiul bisericii gr.-or. române, carea în acest cerc e în absolută majoritate, ca urmare am aflat de bine a nu lua parte la recepțiune.

Rog deci pe asta cale ziarele maghiare alarmate din acest prilej să ia la cunoștință, că procedura noastră n'a fost de caracter demonstrativ politic contra statului ori a bisericii romano-catolice după cum voesc a o prezenta, ci o demonstrare contra preterării ce ni s'a făcut bisericii noastre gr.-or. române.

Topa-des-us, 28 Mai 1913.

Cu stimă:

Vasile Papp,
preot. emerit.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**.

Caut

UN SCRITOR

pe un timp mai lung care se pricepe în afaceri funduare și știe scrie cu mașina.

Dr. ZOSIM CHIRTOP
advocat.

(Ci 1168)

Câmpeni (Topánfalva)

Ochiuri de găină, bătători, întărituri, nișeluri, dispar în timp de 48 ore dacă folosești CANNABIN.

1 sticlă 140 cor.
3 sticle, portio plătit 3—

Se capătă la farmacia:

Dr. FLESCHE, Győr, XIII.

la 997

I CUTIE

(PI 301—100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușeală de hârtie satinată

3 COROANE

De vânzare la librăria și papetăria
PICHLER SANDOR
ARAD, piața Szabadság, nr. 1.

AFARĂ DE CARTEL!

SACI noi și puțin folosiți.

PONEVI, cergi pentru saci de împachetat, etc., împrumută și de vânzare la

NAGEL ADOLF

Budapesta, V., Arany János-u. nr. 10.

E 1120

Telefon 35—92.

Distins în 14 rânduri!

DTa și eu știm,

că peronospora, oidium, vermuleții, arsura roșie în grădinile cu vii, scarificația, scalură americană, căderea frunzelor, încrețirea frunzelor, mușgaiul în grădinele de pomi și alte boale de plante, pricinuesc pagube enorme, adeseori nimicesc tot fructul.

Proprietarii cuminții de vii

să nu se lase însă seduși și să întrebuinteze în contra acestor boale remedii, probate și aflate totdeauna de cele mai excelente. Remediu „Cucasa” a fost întrebuintat și totdeauna s'a aflat de cel mai bun remediu în distins școlae de vierit, în școlaele de învățământ și de experimentare din Austro-Ungaria, Germania, Franța, Sviațera etc. și de proprietarii precauți de vii și grădini de pomi în 1908, 1909, 1911 și 1912. Mii de recunoștințe strălucite. Deaceea

să stropim cu „Cucasa”

în pachete pentru 10, 50 și 100 litre.

Foarte comod în întrebuintare o soutie clară ieftină, de o culoare vânt închis. Stropitoarele nu se astupă prin întrebuintarea ei. Soluție foarte durabilă. Se prinde ușor de frunze. Stropirea e simplă. Se împarte egal. Are un efect excelent. Patentat în 14 state, prospecte și informații gratuit dela dr. L. C. Marquart, fabrica de chemicalii în Viena X, Beuel am Rhein, Bordeaux. Premiat la 21 de expoziții. Medaile de aur și argint.

„Nicotin-Cucasa” contra viermuleților;
„Cucasa-prav de sulfură” contra Oidiumului veritabilă malură;

„Sotarbor” contra păduchilor roșii;
„Kupfersalzleckenstein” (piatră de sare de cupru) pentru căprioare, cerbi, oi și vite în general.

Să ne adresăm reprezentantului general Anton Ullman, fabrică de pile și birou de comisiuni pentru vinuri, Fehértemplom—Biserica-albă) Bäckergasse 16. Fondată 1852.

Cereți gratuit și franco prospecte și liste de prețuri referitor la „Cucasa” (U 1107.)

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. Deák-Ferencz nr. 7. (Di 336—41).

Primesc totfelul de blănării și haine de iarnă spre păstrare peste vară cu garanță și asigurare contra moliilor. Prețuri foarte moderate.

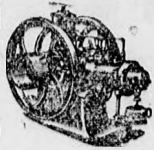
Kovács Géza,

blănar Ko 1018

ARAD, str. Forray. (Palatul cont. Hunyadi).

Motoare cu oleu brut și locomobile sistem WOHANKA.

Cheltuieli de lucrare după mărime 1 $\frac{1}{2}$ -2 fil.

la oră. Nu explodează și nu se aprinde. Fără orice control sau permisiune din partea finanțelor. E 1074

WOHANKA és T-SA

BUDAPEST, V., Váci-körút nr. 76.

Inștiințare.

Deoarece molii de viie și-au făcut apariția într-o așa mare măsură, încât se impune deja începerea combaterii împotriva lor, — atrag atențiunea on. interesați asupra acestui fapt cu adăul, că această stropire de combatere să binevoiti a o și termina în decurs de 5-6 zile.

Cu stimă:

Vojtek Alajos.

100 litri de emulsiiune Tabicotin de 2%

(mijloc sigur de combatere contra molilor de viie) costă numai vre-o 4-50 cor.

VOJTEK și WEISZ, ARAD,

vânzare de medicamente. Vo 1166.

Bo 994-20

FAȚĂ

juvenilă, trandafir și curată vei avea, dacă vei întrebuința renumita

alifie pentru față și săpunul lui

GOLDSTERN DE YUKOVÁR.

Se pregătește în farmacia lui

KIRCHBAUM, Ó-Yukovár nr. 23.

Prețul 1-1 coroană.

CSILLAG GÉZA

lăcătușer pentru zidiri și lucruri de artă

Arad, str. Szf. Pál 1.

Execută orice fel de lucrări în această branșă cu prețuri moderate. Prospece gratis.

1087-5

Frideric Hönig

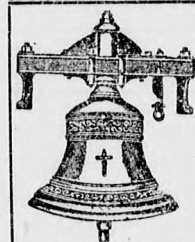
turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

[Ho 5-1]

Fondat la 1840.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20-30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărt și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

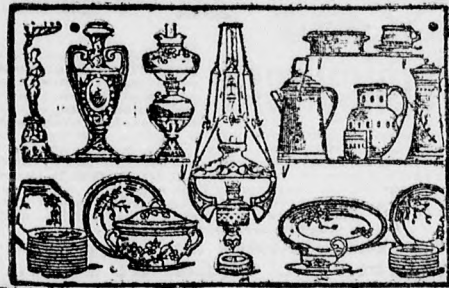
Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Cea mai mare prăvălie de sticlării, porțelan și lampe

GROSZ IGNÁCZ

Lugoj, (Lugos), piața Isabella, nr. 16.

Go 1015

Mare asortiment de porțelanerie și sticlărie. — Lampe, oglinzi și cadre precum și cadouri ocazionale și pentru nunți.

Execută lucrări de sticlă p. zidiri și încădrări.

Prețuri moderate, serviciu prompt.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Vo 347-156 magazin de ghete

ARAD

bulev. Andrássy nr. 20

TIMIȘOARA

(Tomášvár) Geleto-Belváros, Hőgyösi u. nr. 10.

Atențiune!

Atențiune!

JOHANN KLEIN, mașinist diplomat.

Atelier de lăcătușerie pentru edificii, mașini și lucrări artistice, atelier pentru reparaturi de mașini, Căpire mantogen și strugărie de metale cu putere motorică proprie în

Biserica-Albă, (Fehértemplom) str. Capelei, casa proprie.

Aduc la cunoștința on. public, că restaurarea atelierelor mele instalând

un motor 14 PH. cu olei brut și 3 noue mașini ajutătoare e terminată.

Renovarea aceasta a atelierelor mele și mașinile ajutătoare cari le-am avut și mai nainte, îmi dau posibilitatea de a lifera stimaților mei mușterii lucrări și mai ieftine și mai exacte.

Lucrările urgente se iau imediat în lucrare.

Totodată aduc la cunoștința celor interesați că mi-a sosit

Legătoarele Original Standart (Manilla)

și le vând cu cele mai ieftine prețuri.

Pentru binevoitoare numeroase comande rog cu stimă

Ke 541

JOHANN KLEIN,

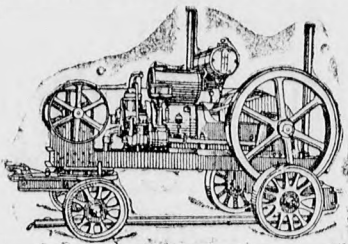
Rog!

Atențiune!

Rog!

Pentru evitarea neînțelegerilor, rog a nu confunda :: firma mea cu alte firme asemănătoare. ::

LANGEN și WOLF, fabrică de motoare.
BUDAPESTA, VI., Váci-körút 59.

Liferează renumitele motoare „OTTO” originale, locomobile, motoare „DIESEL”, sistem Deutz, motoare, motoare absorbitoare de gaz, garniture de imblătit.
Condițiuni excelente. :: Cereți prospecte.

SANATORIUL — „SANITAS”

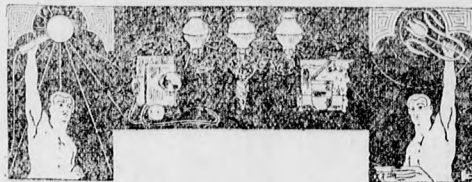
INSTITUTUL ȘI CAMINUL FIZICO-DIETETIC
în VERSEZ (VĂRȘET), Ungaria de sud.

Medic dirigențe: **Dr. L. MÉHEȘ.**

Sa 1096

Sanatoriul este construit după modelul sanatoriilor moderne din străinătate. Cură individuală după sistemul Dr. Lahmann. Băi de lumină electrică, băi de aer și soare, toate metodele de întrebuințare a apei, băi medicinale. Căre dietetice, cură de struguri. Institutul se află la poalele dealurilor, este provăzută cu parc și colibe aeriene și este deschis tot anul. La dorință se trimit prospecte. Sezonul principal Mai—Octombrie.
— PHEȚURI MODERATE. —

INGINER

CAROL GRAEFF,

birou tehnic și întreprindere de instalațiuni
Bistrița, (Besztercze) str. Lemnelor 21.

Execută lucrări pentru iluminatul central cu electricitate, baterii de electricitate, curent slab, apeducte și canalizare, în orice mărime și execuțiune. — Liferează motoare, mașini industriale, transmisiuni, aparate medicale și pentru semnale, fiere de călcat cu electricitate, aparate pentru încălzit și fert. — Execută schițe, proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate.

Magazin permanent de toffelul de lampe electrice și material de instalațiuni.
Proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate gratis fără obligamente.

Plătiri în rate! Ga 1143 Condițiuni favorabile de plătire! Plătiri în rate!
Pentru lucrările executate garanție pe mai mulți ani. :: Intreprinderea aceasta nu e provizorie.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

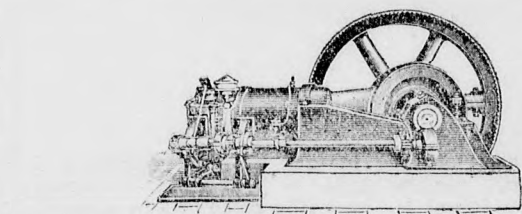
ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre la grea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, care sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimit gratuit.

Schmidt János,
fabricant de salamă și mazeluri
Făgăraș (Fogaras), Transilvania.

Recomandă cele mai bune pregătiri de măcelărie. (Si 1046)
Salamă de iarnă, calit. I. Klgr. 3-20; Salamă de vară, calit. I. (cărnaț uscat Klgr. 1-50; Safaladă de Braunschweig, calit. I. Kl. —; Cărnaț de limbă de Gotha, cal. I., fină Kl. 1-60; Caș fert de porc de Paris c. I., fină —; Cărnaț de șuncă, la, fină Kl. 1-60; Cărnaț afumat la, fini 1-76; Cărnaț proaspet, la fini Kl. 1-68; Cărnaț de Debrețin, la Kl. 1-76; Caș de ficat, la Kl. 1-60 Cărnaț presat, la Kl. 1-60; Cărnaț de Paris la Kl. 1-60; Cărnaț de Polonia, la, fin Kl. 1-60; Cărnaț de Cracovia, la Kl. 1-60; Cărnaț de Augsburg, la buc. —08; Sa faladă, la b. —03; Cărnaț african sau negru la, b. —07; Cărnaț de Frankfurt, la, fină per —12; Cărnaț de Viena, per —07; Grăsime (untură în burduf, Klgr. 1-80; Unsoare oreșenească, la, în vase K. 1-80; Slănină albă de pe spate în table K. 1-50; Slănină albă de pe spate părjolită întreagă K. 1-50; Slănină dela latură de iarnă Kl. 1-50; Slănină afumată ardeiată în table Kl. 1-50; Slănină afumată ardeiată în buzețele (fașii), Kl. 1-50; Slănină de Cluj, Kl. 1-60; Kaiserfleisch sau slănină dela latură, Kl. 1-60; Șuncă, la, Kl. 1-80; Șuncă, la, fără oase, rolată Kl. 2-; Șuncă, la rolată Kl. 2-; Slănină afumată de soldan Kl. 1-60; Coastă afumată, de porc Kl. 1-60; Gardine afumate K. 1-60; Limbă de vită, buc. 2-; Limbă de porc b. 2-; Carne de porc proaspătă, bine conservată, Klgr. 1-52; Carne de purcel Kl. —; Purcel afumat, Kl. —; Caș săcuesc în burduf, Kl. —; Salamă săcuiască —.

SCHLICK-NICHOLSON

Fabrică și birouri: BUDAPESTA, VI, Váci-ut nr. 45-47.
Numerii telefoanelor: 74-16, 74-17, 98-58 și 114-65.

Fabrică de mașini, vagoane și năi, societate pe acții.

Motoare Diesel. Sistem: Nicholson-Lietzenmayer.

Motoare absorbitoare de gaz sistem »Luther-Münz« turbine de gaz sistem »Melmps-Pfenninger«, mașini cu aburi, mașini pentru năi, cazane pentru aburi cu țevi de foc și pentru apă, aparate pentru curățirea apei. Aranjamente complete pentru stabilimente frigorifere, — fabrici de gheață, — abatorii, stabilimente termochimice, — fabrici de zahăr, — fabrici de spirt, — cherestrate, — fabrici de țigla și pentru alte stabilimente industriale. Turbine și pompe circulare, cu apăsare mică și mare. Țevi din fier turnat, țevite și cu mănunchiu, pisteane, poduri de fier, și mecanisme pentru coperișe, ținătoare și stâlpi cu cuie, scripte și vârtejuri. Vagoane de tren pentru persoane și mărfuri, precum și pentru trenuri electrice. Tot felul de mașini și obiecte de fier vărsat pentru clădiri, turnătorie de metal și statui. Mașini agricole: garnituri pentru mașini de imblătit, mașini de sămănat, tăietoare »Ásvány« pentru tulei, ciururi pentru bucate, pluguri, mașini pentru nutrețuri, mașini cu motoră pentru sămănat etc. Vapoară pentru transport de persoane și de mărfuri, șlepurii, pontoane, mașini de desnomolit, vârtejuri notătoare, elevatoare etc.
E 1132

Cu o punctualitate întocmai ca

Rândunelele!!

au sosit

Priviți vitrinele mele!

Ghetele moderne de primăvară și de vară.
Sandale de „WÖRISHOF”, asortiment foarte bogat, prețuri ieftine. Sa 921
ghete de pânză de ventrelă, în orice culoare, cu talpă cusută (fără cuie de sarmă).

Sándor Dezső

magazin de ghete.
ARAD, str. Deák
Ferencz nr. 8.
Fiți atenți la firmă!

SOCIETATEA DE ASIGURARE OLANDEZĂ SOCIET. PE ACTII
„Allgemeine Maatschappij van Levensverzekeringen Liferente”
AMSTERDAM

Direcțiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al institutului în
BUDAPESTA, Kálvin-tér, Baross-utca 1., Üllői-ut 2-4 sz.
 Intrarea prin poarta nr. 4 din bulevardul Üllői.

CELE MAI IEFTINE TAXE:

Suma asigurațiilor la sfârșitul) anului 1911)	peste 392 mil. cor.
Suma rezervelor)	„ 115 „ 894.476 cor.
Plățile de până acum făcute) asigurațiilor)	„ 119 „ 874.160 „

E 1146

OLIVIU PASCU

inginer diplomat

Orăștie--Szászváros
 Strada Berliului numărul 8.

Îndreprende ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cât și desenări de mape și schițe. Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alt e lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoaane și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apaducte, jilipe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție! (Pa 1051—52)

Pentru sezonul de primăvară,

Articuli de mână p. bărbați

Corsete pentru femei

mare asortiment de materii de lână, mătăsuri și materii pentru talii. — Executăm costume pentru femei din materiile ce se află în magazinul nostru. Mustre la dorință trimitem și în provincie.

Vânzare de mătăsuri și decorații moderne.

(Gu 568)

AUREL B. GRÜNN și fratele, SIBIU (NAGYSZEBEN), strada MĂCELARILOR (Fleischer-gasse) nr. 5

Albituri pentru femei.

FUND. IN a. 1878!

FUND. IN a. 1878!

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

este cel mai răspândit și căutat, întrece toate medicamentele de casă cunoscută până acum. Veritabil numai având marca de scutire „Călugărița verde”. SCUTIT PRIN LEGE.

Acest balsam: 1. Are efect neîntrecut la boale de plămâni și de pept, moderează coturul, împiedică aprinderea de plămâni și vindecă toate aceste boale învechite. 2. Are efect excelent la aprindere de gât, răgușeală și la boale de gât. 3. Incețază total tot felul de ferbințeli. 4. Vindecă tot felul de boale de ficat, boale de stomac și de intestine, sgârșiri în stomac, sfâșieri, astmă, ilegna, etc. etc. 5. Vindecă hemorozii și boalele genitale. 6. Purgativ excelent, curățător de sânge, curățește rinichii, promovează pofta de mâncare și mistuirea. 7. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dinților găunoși și contra mirosului de gură sau stomac. 8. Mijloc excelent contra limbricilor. 9. Vindecă sigur tot felul de răni, orbali, herpesi provenite din tercilor. 10. Vindecă sigur tot felul de răni, orbali, herpesi provenite din tercilor. 11. Vindecă sigur tot felul de răni, orbali, herpesi provenite din tercilor. 12. Vindecă sigur tot felul de răni, orbali, herpesi provenite din tercilor. Este foarte bun când bătute epidemii de influență, holeră și alte epidemii.

Fiți atenți la marca de scutire „călugărița verde”. Înainte de cutare 1—2 linguri de balsam luat cu sau fără zahăr asigură deșteptare sănătoasă.

Pentru orice falsificare, imitare sau vânzare a oricărui balsam sub această marcă de scutire legea prevede pedeapsă grea.

12 sticle mici familiare sau 6 sticle mari sau 1 sticlă specială cor. 560. Comandă mai mică decât 12 sticle mici sau 6 sticle mari nu se expediază. La comanda mai mari se acordă reduceri mari. De vânzare în mare: la Thalmayer és Seitz, urmașii lui Hochmeister, — drogheriele Radanovits în Budapesta, precum și în toate farmaciile din țară.

Farmacia Ingerul păzitor al lui THIERRY A. în PREGRADA (lângă Rohitsch-Sauerbrunn)

Pălării pentru femei și pentru fete

mai ieftin se pot cumpăra dela

magazinul Fabricii de pălării

în A R A D, strada Forray, (Palatul cont. Hunyadi).

Prețuri fixe de fabrică!

Străformări moderne se execută prompt.

Ha 1136

Am onoare a aduce la cunoștința onor. mei mușterii, că mi-au sosit elegantele

modeluri de pănuri de primăvară și de vară.

Cu stimă: **Gergely Sándor,**

salon de modă pentru dame. Ge 1111

BRAȘOV, Târgul Inului numărul 28.

STIMATĂ DOAMNĂ!

Salonul de pălării pentru dame **LÁZÁR C.** din palatul Minorilor, dupăcum s'a anunțat, cu ziua de 1 Mai a încetat.

IN str. DEÁK FERENCZ nr. 5 a.

sub firma proprie, am deschis un salon de pălării pentru dame. Vă rog să binevoiți a mă onora cu prețuita dv. încredere și cu binevoitorul dv. sprijin. Totodată vă aduc la cunoștință că în consecință că la mine se capătă pălării cu prețurile cele mai convenabile.

Salonul meu e vis-à-vis de Librăria și tip. diecezană. La 1116

Cu stimă

LÁZÁR IRÉN.

JÁNOSI KÁROLY,
 grădinar artistic.

Execută proiecte pentru grădini, piețe, parcuri mari, împodobirea străzilor cu arbori, precum și înființarea și îngrijirea peste vară a parcurilor; organizarea grădinilor și a parcurilor în stil modern francez sau englez, corespunzător tuturor cerințelor moderne, apoi înființarea și îngrijirea terenurilor de laron-tennis și p. sporturi. Distins pentru înfrumusețarea cu flori a balcoanelor și ferestrelor.

Mare asortiment de flori în oale și de rose. Stabilimentul ARAD, str. LAHNER GYÖRGY nr. 8.

la 1137

Farmacia la »HEIL. STEFAN«

JOSEF RASTÄDTER, farmacist
Vârșeț (Versecz) Promenada Andrásy.

Recomandă p. t. publicul următoarele specialități medico-farmacentice:

Cremă de liliac (scumpie). Se poate întrebuința ziua și seara! Intrebuințarea ei dă pielei obrazului și mânilor o fineță și o culoare albă fermecătoare. — 1 borcan 1 cor.**Săpun de liliac,** foarte aromant 70 fileri, 3 bucăți 2 coroane.**Pudră de liliac** e cea mai bună și de tot inofensivă. Dă obrazului o prosopiere înfăințată și-l apără de influința stricăcioasă a vremii. — În depozit în culorile albe, rosa și crem. Pudra de liliac e mai fină, delicată și mai măta-soasă decât oricare altă pudră!**Prețul unei cutii de această pudră eminentă 1'20 cor.****Pastă pentru obraz Dr. Lehmann, înlătură cu siguranță orice pată, pistruele și toate necurățeniile pielii de pe obraz și mâni.****Prețul unui borcan mic 60 fil., un borcan mare 1 cor.****Pomadă de Tanachinin** promovează creșterea părului și întărește rădăcina părului. — Un borcan 1 cor.**Spirit pentru păr,** contra mătreței și a căderii părului 1 cor.**Unsoare de casă Arnica** pentru orice rană. Vindecă excelent! un indispensabil leac de casă.— Dose mici 70 fil., dosă mare 1'50 cor.**Unsoare pentru vână de aur (Hemoroizi) 3 cor.**

(Sute scrisori de recunoștință și mulțumită).

Afară de articolele înșirate mai jos în depozit în farmacia mea toate specialitățile din țară și din străinătate.

Săpunuri și parfumuri englezești și franțuzești.

Bandaje și articole chirurgicale din gumă în calitățile cele mai bune.

Expediere pe poștă cu rambursă zilnic.

Ra 1094

BIROU de INFORMAȚII
ȘI AGENTURĂ ROMÂNEASCĂ.**Dau orice informații** în orice cauză ce se ține de Budapesta. Exoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi, exoperez rezolvarea în cel mai scurt timp posibil.**Prin mine** se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare de benzină ori oleu brut ori gaz. Totfelul de mașini de treierat, totfelul de mori cu pietrii fine și cu motoare trainice. Totfelul de mașini pentru cărămizi de cement și năsip, automobile, pompe, ferestreie precum și alte recvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, deci din mâna primă și nu dela agenți jidovești. Zinic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. Il sfătuiesc deci pe fleștecare român doritor să-și cumpere ceva, să-mi scrie, iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.**Exoperez** dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocese vânzări și cumpărări de moșii și de păduri mari. Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi, porci etc. totfelul de legume și poame etc. O 904**Caut agenți români pentru toate părțile locuite de români.**

Pentru serviciul meu îmi plătiți o taxă după învoială.

Cu stimă: L. OLARIU,

BUDAPEST, Margit-körút 11. 1/2. 2. (în Buda lângă podul Margit Hid).

Institut de asigurare ardelen

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă prețuri recunoscut de cele mai favorabile condiții.

(Ta 229—59)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confessionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții ei cu termia fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensiuine și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912.	E.	5.458.645'67
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5.458.689'43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912 (loc	"	133.667'241—
Fonduri de întemelare și de rezervă (viață	"	11.740.710—
	"	1.603.400—

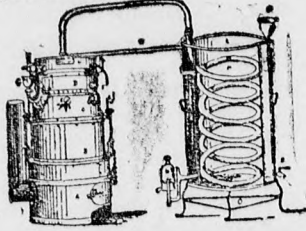
Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișii, cari au legături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.

Urmașii lui GÁLIK LAJOS
ZVOLĚNSKI TESTV.

arămar

atelier și magazin: **Budapest, VII., Kertész-u. 8.**
(Zo 983)

Fabrică și livrează, în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier rachie, precum și garnituri complete fabricii chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine.
Catalog trimis gratuit.

POLACSEK HENRIK,

STRUNGAR ARTISTIC,
BUDAPESTA,
VII., Nagymező-utca 31. R.

Po 984

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici *Lignum-Sanctum*, apoi articole pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dăcuri pentru biliard, șaburi, domino, rame pentru zliare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere tot felul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincie se execută prompt și solid.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”.

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găsesc între ele.

Pentru trăinicia fiecei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc: 1.80 1.90 2.20 2.40 2.50 2.60 cor. buc. 1 se dă rabat.

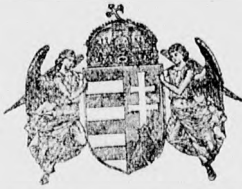
Comandele se pot face prin rimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek, magazin de coase „Koronagyémánt”.

Kaposvár, Fő-utca 22 R.

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați.
:: pentru copii și pentru fete ::

ARAD

Ne 639 MĂRFURI EXCELENTE.
Dispărământ special pentru comenzi după măsură.

Jertagrafia

cele mai noi copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond curat și mai rezezi cu linii negre, cu o punctuație sigură potrivită pentru panouri de prezerat autorităților execută ea o specialitate deosebită fabrica, de hărți artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Positiv”
Budapest. — Apartament special pentru comandele din provincie a.

(E 106-20)

TIPIARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.

Apaducte

Încalzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, ciese —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.
(E 691-20)

Alifie „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșăței și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuințarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás” (în 3 colori) 1 cutie 1 cor. 50 fil. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și vaselin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1-2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1.50 fil.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fil.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hijpnonerin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. :: Vă păziți de imitații!